

Par pasauli, ko tikai nojaušam

30. oktobris – 12. novembris

Nr. 22 (85) 2013

CITĀDĀ PASAULE

Mākslinieces
ILZES
AVOTIŅAS
gaismas kods

TAUTAS APTIEKĀ

KUR IZGAISA LIDMAŠĪNAS

Instrumenti Dieva rokās
EKSTRASENSE
SARMĪTE MAKAROVA

RĀNDALIST
UN KALĀMIED
TIE IR LĪBIEŠI

**NĀVES
DEJA**

UN ALKĪMJA

Abonēt izdevīgāk
Cenā Ls **0.69**/EUR 0.98
ISSN 1691-6735

€ **GODĪGS
EIRO
IEVIEŠĒJS**

917716911673002

IZDEVNIECĪBA DIENAS

Iesaka numeroloģe un fen šui speciāliste **DITA BLŪMA-BALINSKA**

Līdz 12. novembrim vēl atliekam dažādus lietišķus, nozīmīgus jautājumus, tehniskus pirkumus un nozīmīgu darījumu slēgšanu. Mēness cikls noslēdzas sestdienā (29. Mēness diena), veltiet šo dienu, lai sakārtotu savu fizisko telpu un vidi. Vairāk uzmanības ieteicams pievērst tieši fiziskajai videi, jo pavisam drīz sāksies ilgstošs periods, kurā vajadzēs pārdomāt garīgās vērtības. Planēta, kas atbild par garīgām lietām, vērtībām un lielo būtību, no 7. novembra līdz pat 2014. gada martam būs tā saucamajā atpakaļgaitā. Tas ir ilgtermiņa periods, kad iespējams mainīt mūsu vērtības, domas un plānus. Dabā viss ir saistīts, tāpēc arī ieteicams sakārtot savu fizisko vidi, lai mijiedarbība ar iekšējiem procesiem būtu labvēlīgāka. Šajā laikā ļaujieties lielajām domām, vizijām, bet necentieties pieķerties nekam, kas ir ilgāks par šo periodu. Ja kaut kam pieķersieties, varat vilties, bet, ja no tā izvairīsieties, varat izbēgt no nevēlamā.

pirmdiena	otrdiena	trešdiena	ceturtdiena	piektdiena	sestdiena	svētdiena			
		30	31	1	2	3			
		MD 26 ☉02:10 ♈ Jaunava	MD 27 ☽03:24 ♎ Svairi 15:22 ☾ 05:48-15:21	MD 28 ☉04:41 ♎ Svairi	MD 29 ☉06:00 ♏ Skorpions 20:35 ☾ 15:46-20:34	MD 30 ☉07:21 MD 1 ☉14:50 ♏ Skorpions ♋ Jauns 14:50			
30. oktobris – 12. novembris									
4	5	6	7	8	9	10			
MD 2 ☉08:41 ♏ Strēlnieks 23:14 ☾ 07:23-23:14	MD 3 ☉09:56 ♏ Strēlnieks ☾ 19:48-24:00	MD 4 ☉11:01 ♏ Strēlnieks ☾ 00:00-24:00	MD 5 ☉11:54 ♏ Mežāzis 00:44 ☾ 00:00-00:44	MD 6 ☉12:45 ♏ Mežāzis ☾ 10:38-24:00	MD 7 ☉13:07 ♏ Ūdensvirs 02:30 ☾ 00:00-02:29	D 8 ☉13:33 ♏ Ūdensvirs ☾ 08:57-24:00 ♏ Augošs 07:57			
11	12	MĒNESS DIENAS Mēness dienas parāda noteiktu darbību veiksmīgāku izdošanos. Tās ļauj atrast īsto laiku savu plānu realizēšanai, lai tas notiktu daudz harmoniskāk un produktīvāk.		MĒNESS ZĪMES Atkarībā no horoskopa zīmes, kurā Mēness atrodas, var spriest, cik spilgti izteiktas varētu būt noteikta veida emocijas, kā cilvēki reaģēs, kāda būs pašsajūta un noskaņojums.		MĒNESS FĀZES Atkarībā no Mēness atrašanās vietas attiecībā pret Sauli un Zemi ir izteiktas četras fāzes, kas ietekmē cilvēku. Kad Mēness pie debesīm nav redzams, tam uz cilvēku ir vismazākā ietekme, bet pilnmēnesī arī enerģija dabā un cilvēkos ir daudz spēcīgāka un ietekme ir stipri izteiktāka.		ČIKA LAIKS Periods, kad Mēness neveido saikni ar nozīmīgām planētām, kas ietekmē mūsu ikdienu. Šajā laikā nevajag veikt darbības, kas prasa rezultātus, tomēr tas ir labs pārdomām. No čika laika nevajag baidīties, bet der atcerēties, ka šajā laikā ir apgrūtināta mērķtiecīga darbība un viss iecerētais var neizdoties.	
MD 9 ☉13:55 ♏ Zivis 05:36 ☾ 00:00-05:36	MD 10 ☉14:15 ♏ Zivis ☾ 17:33-24:00								

Izstāde Kas mēs būtu viens bez otra
No 7. novembra galerijā **Tifāna** apskatāma mākslinieces **Ilzes Avotiņas** jaunā izstāde

MĒNESS DIENU KALENDĀRS

MAGISKAIS

01.11. ☉ 04:41 – 02.11. ☌ 06:00	MĪLESTĪBAS DIENA. Diena ļoti harmoniska un gaiša. Šajā dienā viss izdosies. Visas lietas un pasākumi, ja tie iepriekš plānoti, sākti un vērsti uz labiem mērķiem, gūs panākumus.
02.11. ☉ 06:00 – 03.11. ☉ 07:21	VECĀ GRAUŠANA. Labākā diena, lai veiktu tikai vecus, iepriekš uzsāktus darbus. Labi atbrīvoieties no krāmiem, vecām, nevajadzīgām lietām. Nevajag neko lielu pirkt, nav ieteicams lietot alkoholu. Var būt lieki tēriņi.
03.11. ☉ 07:21 – 03.11. ☉ 14:50	BONUSS. Mēnešos, kad ir 30. MD, varat sevi mierināt, ka nākamais mēness cikls būs emocionāli vieglāks, arī 29. MD pirms šīs 30. MD būs vieglāka.
03.11. ☉ 14:50 – 04.11. ☉ 08:41	MAGISKĀ DIENA / PLĀNOŠANAS LAIKS. Labs laiks, lai plānotu, dedzinātu čekus, iekārtotu makus, varat veidot vēlmju kolāžas, labi sākt veikt simorona rituālus.
06.11. ☉ 11:01 – 07.11. ☉ 11:54	PIRKUMU DIENA. Labi veikt pirkumus, izdot naudu, veikt ieguldījumus. Varat atļauties kaut ko vairāk nekā citas dienas.
08.11. ☉ 12:35 – 09.11. ☉ 13:07	MAGISKĀ DIENA. Varat dedzināt čekus, iekārtot makus, veidot vēlmju kolāžas, veikt simorona rituālus kaut kā iegūšanai.
09.11. ☉ 13:07 – 10.11. ☉ 13:33	VĀRDA SPĒKS. Spēcīga ietekme ir izteiktajam vārdam. Labi prezentēt, reklamēt savus pakalpojumus. Labiem vārdiem ir liels spēks. Cilvēki pret siltiem vārdiem kļūst jutīgi un uzņēmīgi. Tikai nemēģiniet glaimot vai liekulot.
11.11. ☉ 13:55 – 12.11. ☉ 14:15	ATTĪRĪŠANĀS DIENA. Labi atbrīvoieties no krāmiem, kārtot mantas. Nav ieteicams pirkt neko lielu, izņemot ikdienas produktus, tāpat neiesaka uzsākt jaunus darbus. Jāturpina iesāktais vai jāķeras pie nenozīmīgām lietām.
12.11. ☉ 14:15 – 13.11. ☉ 14:34	IZAUGSME DARBĀ. Labākā diena, lai uzsāktu vai mainītu darbu. Varat ieguldīt finanses kādos darījumos

PRAKTISKAIS

ATSLODZES DIENAS
PĒC MĒNESS FĀZĒM

02.11.
☉ 02:50 –
03.11. ☉ 02:50

10.11.
☉ 01:57 –
10.11. ☉ 13:57

FREZĒRA
APMEKLĒJUMS

30.10.
☉ 02:10 –
31.10. ☉ 05:48

01.11.
☉ 04:41 –
02.11. ☉ 06:00

MANIKĪRS

30.10.
☉ 02:10 –
31.10. ☉ 05:48

07.11.
☉ 00:44 –
08.11. ☉ 10:38

ĪPAŠI LABI!

NAUDAS DARĪJUMI,
FINANSES

30.10.
☉ 02:10 –
31.10. ☉ 05:48

07.11.
☉ 00:43 –
07.11. ☉ 11:54

12.11.
☉ 14:15 –
12.11. ☉ 14:34

CEĻOJUMI,
TŪRISMS

31.10.
☉ 05:22 –
02.11. ☉ 06:00

04.11.
☉ 23:14 –
05.11. ☉ 19:48

ĪPAŠI LABI!

11.11.
☉ 05:36 –
11.11. ☉ 13:55

BALĪTES,
AKTĪVĀ ATPŪTA

31.10.
☉ 15:22 –
02.11. ☉ 06:00

04.11.
☉ 23:14 –
05.11. ☉ 19:48

Kas mēs būtu viens bez otra.

Šoreiz krāsu meklējumos māksliniece spērusi inovatīvu soli – darbos izmantotas fosforizējošās akrila krāsas, tāpēc tie skatāmi arī tumsā. Pārsteiguma momentu sagādā fakts, ka pilnīgā tumsā gleznās var saskatīt pavisam citas detaļas, mainās to saturs un akcenti.

Dvēseles dziedināšanas dienas

No 1. līdz 3. novembrim biedrība **Dorm** sadarbībā ar **Dominus** kopienu Rīgas Stradiņa universitātē organizē **Dvēseles dziedināšanas dienas.**

Ekumēniskā gaisotnē lekcijas lasīs un seminārus vadīs mācītāji, psihoterapeiti un psihologi, atkarību, mākslas un mūzikas terapiju speciālisti. Pasākuma temats ir **Dzīves inventarizācija. Attiecību garīgie likumi. Dievs ir labāks, nekā tu domā... un cilvēks arī.**

HOBĪJU KURSI

- ✓ Stila kursi
- ✓ Dekoratīvo ziedu kursi
- ✓ Gleznošanas kursi
- ✓ Rotu gatavošana
- ✓ Foto kursi
- ✓ Kosmētikas kursi
- ✓ Dekupāžas kursi
- ✓ Ziepu, sveču liešana
- ✓ Zīda apgleznošana
- ✓ Floristikas kursi.

www.hobijukursi.lv

Senās civilizācijas noslēpumainā figūra

Ģeometrisku figūru var uzzīmēt ikviens, bet brīdī, kad to sasaista ar mūsu garu, augstāko apziņu un radišanas procesu, veidojas sakrālā ģeometrija. Dzīvības zieds, šī figūru figūra, pieder pie tās.

▼ *Signija Linde*

Šai figūrai ir dots dzīvības zieda nosaukums, jo tā izskatās pēc zieda, turklāt reprezentē auglucoka ciklu. Auglucoks rada ziedus (dzīvības zieds), no ziediem rodas augļi (dzīvības auglis), piemēram, ābols, tie ietver sevi sēklas (dzīvības sēkla), kas nokrīt zemē un rada nākamā koku. Šis cikls ir brīnumains un nevaicājams ar savu pilnību. Ikdienā mēs nemaz

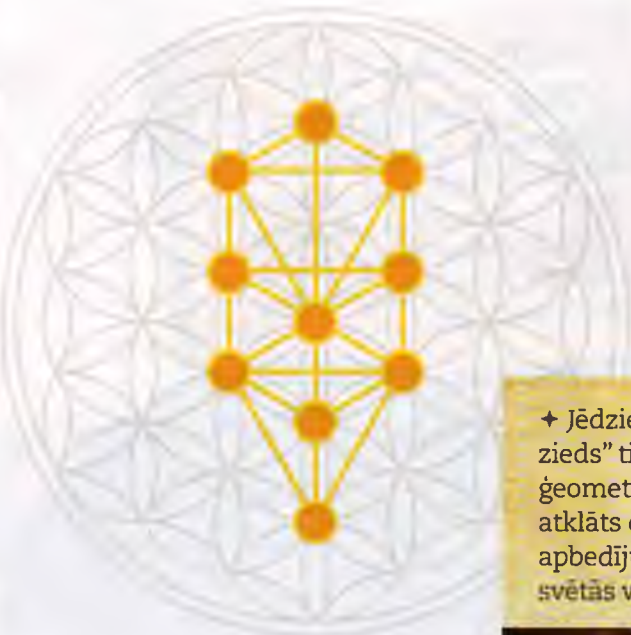
neaizdomājamies, cik perfekti darbojas Visums, radot jaunu dzīvību.

Dzīvības zieds satur visus sakrālās ģeometrijas simbolus (dzīvības koks, dzīvības auglis, dzīvības sēkla u. c.), tādējādi radot vienīgo figūru pasaulē, kas sevi apvieno visas iespējamās figūras šajā Visumā un realitātē. Katra no sakrālās ģeometrijas figūrām ir ipaša un ar savu nozīmi.

Dzīvības koks

Viens no simboliem, ko sevi ietver dzīvības zieds, ir dzīvības koks. Daudzi varētu pa-

Dzīvības auglis tiek uzskatīts par pamatu Visumam. No šīs figūras ir radies metatrona kubs, kurš satur vēl citas piecas figūras, kas ir atrastas minerālos, skaņā, mūzikā, valodā un dzīvajos organismos.

✦ Jēdziens "dzīvības zieds" tiek attiecināts uz ģeometrisku rakstu, kas atklāts dažādos tempļos, apbedījumos un citās svētās vietās.

domāt, ka tas ir saistīts ar ebreju kultūru, jo tajā tiek izmantots šis simbols, taču sakrālās ģeometrijas simboliku izmanto daudzas reliģijas, it īpaši dzīvības koka simbolu. Šī figūra apzīmē garīgumu, aizsardzību, spēku, skaistumu, mīlestību, atdzimšanu. Patiesībā dzīvības koka simbols nepieder nevienai kultūrai. tā ir daļa no radīšanas procesa un pašas dabas. Arī mūsos mīt dzīvības koks. Katrs no dzīvības koka apliem simbolizē cilvēka enerģijas laukumus jeb čakras.

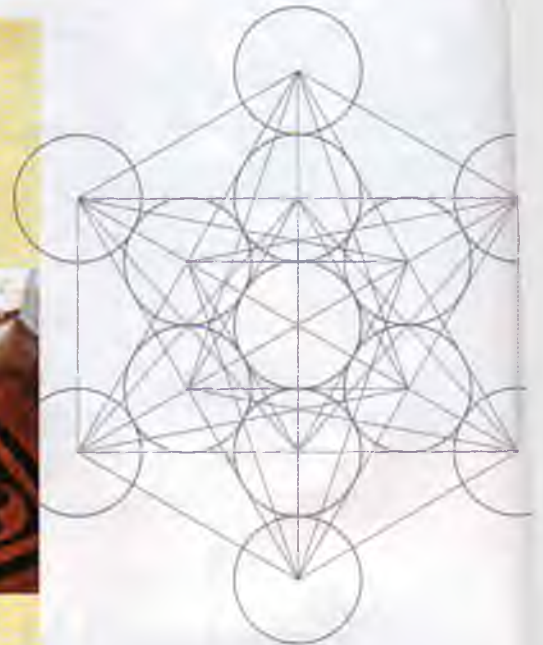
Dzīvības auglis

Dzīvības auglis arī ir viena no sakrālās ģeometrijas figūrām, kas sastāv no 13 apliem. Patiesībā senās civilizācijas šo figūru uzskatīja par tik svētu, ka slēpa to no citiem. Dzīvības auglis tiek uzskatīts par pamatu Visumam. No šīs figūras ir radies metatrona kubs, kurš satur vēl citas piecas figūras, kas ir atrastas minerālos, skaņā, mūzikā, valodā un dzīvajos organismos. Šīs piecas figūras ir nozīmīgas gan sakrālajā ģeometrijā, gan arī parastajā ģeometrijā, jo no šī kuba izriet tādas figūras kā parastais kubs, Dāvida zvaigzne u. c. Alķīmiķis Pitagors uzskatīja, ka katra no šīm figūrām pārstāv četrus Zemes elementus, par piekto uzskatot kosmisko enerģiju. Visi elementi, kas atrodas Mendelejeva tabulā, ir veidoti no šīm piecām figūrām. Metatrona kubs tiek izmantots arī daudzās reliģijās kā ļaunuma atbaidītājs.

✦ Leonardo Da Vinči darbi ir pārpildīti ar dzīvības zieda simboliku un arī citām sakrālās ģeometrijas figūrām.

✦ Dzīvības ziedu mēdz dēvēt par radīšanas simbolu, jo tajā var aplūkot visu dzīvību, kas atrodas Visumā, tikai ģeometriskā izklāstā.

✦ Sakrālā ģeometrija ietver zināšanas par mūsu planētu un Visumu. Tā visu, kas pastāv, attēlo ar ģeometriskām figūrām, jo dzīvība ir radīta no viena un tā paša avota.

Metatrona kubs tiek izmantots daudzās reliģijās kā ļaunuma atbaidītājs.

Dzīvības sēkla

Dzīvības sēkla ir izmantota par pamatu radīšanas procesam, tā satur septiņus aplus, kas kristietībā simbolizē septiņas radīšanas dienas, kurās Dievs radīja dzīvību. Figūra veido dzīvības zieda pamatu un ietver sevi vēl vienu sakrālās ģeometrijas figūru – *vescīa pisces*, kura atspoguļo pirmo radīšanas dienu. Otrajā dienā ir radies Trīsvienības simbols, kurš arī iekļaujas sakrālajā ģeometrijā. Trīsvienības simbols pievienojot pārējos aplus radās dzīvības sēkla. Šis process atspoguļo sešu dienu radīšanas procesu, septītā diena reliģijā ir atpūtas diena. Ar šo figūru sākas radīšanas process Visumā, kurā mēs visi dzīvojam.

Vescīa pisces
1. diena

Trīsvienība
2. diena

3. diena

4. diena

5. diena

6. diena

ZIEDS, KAS ZIED VISĀ PASAULĒ

Dzīvības zieda simbolika ir atrasta visā pasaulē, sākot no Ēģiptes un beidzot ar Dāniju. Pētnieki meklē arvien jaunas pilsētas, kurās būtu dzīvības zieda simbolika.

Dzīvības koka simbols nepieder nevienai kultūrai, tā ir daļa no radišanas procesa un pašas dabas. Arī mūsos mīt dzīvības koks. Katrs no dzīvības koka apliem simbolizē cilvēka enerģijas laukumus jeb čakras.

Viedokļi

Vajag tikai prast rīkoties ar cirkuli

OJĀRS SPĀRĪTIS,
Latvijas
Zinātņu
akadēmijas
prezidents:

"Ja kādai kultūrai ir tik augsti

attīstīta ģeometrija un matemātika, ka tā var domāt Eiklīda vai fraktāļu ģeometrijas kategorijās, tad šī kultūra nonāk pie līdzīgām saliktām rozetēm, daudzkārstotām saulītēm, ugunskrustiem u. c. rotējošām vai saliktām riņķa ģeometrijā iekļautām figūrām. Bet, ja kādai kultūrai nav pazīstamas tik augsti attīstītas ģeometriskās modelēšanas struktūras, tad tā iztieks ar vienkāršākiem ornamentiem vai to kompozīcijām. Šā ornamenta konstrukcija nav nedz pārāk sarežģīta, nedz matemātikas zinātnījam grūti uzzīmējama. Vajag tikai prast rīkoties ar cirkuli. Bet to spēj vienīgi kultūras, kuras jau ir nonākušas līdz matemātikai, augošām un dilstošām skaitļu rindām, ģeometrijai kā laukumam, konstrukciju, proporciju sakarību izteicējai. Celmiecība, zemes ierīcība, platības un laukuma

aprēķini noved pie šādu idealizētu rozetes tipa ornamentu konstruēšanas. Ornaments var atrasties tur, kur paredzēts ar filozofiskiem, simboliskiem, neverbāliem un nematemātiskiem līdzekļiem izteikt kādu harmonizētu, pabeigtu, bet bezgalīga veseluma esamību. Šim simbolam varēja būt liela nozīme to cilvēku prātos, kuri prata un spēja šajā simbolā ielikt jēdzienisku un dziļi filozofisku nozīmi, kā arī prata šo nozīmi "nolasīt". Citiem, ornamenta jēgā neesvaidītiem kopienas locekļiem, tā bija "tikai" saulīte, rozete vai aplis ievilkts šūnu raksts. Latviešu un baltu tautu ornamentikā šādu kompozīciju vienkāršoti varianti sastopami visur, kur ir darīšana ar saules rotācijas, dzīvības cikliskā ritējuma simbolisku attēlojumu. Tas ir uz pūra lādēm, sprēslicām, cibām, vācelēm – faktiski visur, kur ornamentu zīmējošais indivīds vēlējas ielikt "bezgalīgas rotācijas un cikliskas atkārtotānās jēgu", taču šī zīme tik sarežģītā formā latviešu ornamentikā nav sastopama. Baltu tautas nebija nonākušas līdz matemātiski proporcionētai apla ģeometrijai, bet savas rozetes un saulītes veidoja vairāk intuitīvi, ietverot to pašu jēgu, ko šī maksimalizētās konstrukcijas rozete."

Savienoties ar savu iekšējo es

GIRTS IVANS,
semināra
Dzīvības zieds
organizators:

"Zīmējums satur vēl arī citas figūras, un tās iedvesmojušas

daudzus māksliniekus, piemēram, Leonardo Da Vinči. Interesanti, ka šī simbolika ir sastopama arī latviešu kultūrā – to var redzēt uz piecu latu banknotes, senajās rakstu zīmēs. Dzīvības ziedam ir vienkārša struktūra, bet dziļa nozīme. Savos semināros mēs cilvēkus iepazīstinām ar sakrālo ģeometriju, parādot, ka tā atspoguļo visu, no kā tiek veidota mūsu pasaule. Mēs stāstām par to tāpēc, lai cilvēki saprastu, ka viss rodas apzināti, viss nāk no viena avota. Figūra ir ļoti vienkārša, un katrs var to uzzīmēt, izmantojot cirkuli. Cilvēki neapzināti rezonē ar šo figūru, jo tā ir ļoti harmoniska. Novietota telpā, tā harmonizē tās enerģiju, radot mierīgu noskaņu. Tā palīdz cilvēkam apzināties savu spēku, savienoties ar savu iekšējo es, sajūst mīlestības klātbūtni." ●

MŪKI ALKĪMIKI, UN NĀVES DEJA

Arī agrāk cilvēkiem bija bail no nāves, un viņi tai pienācīgi gatavojās. Bet tikmēr klosteru laboratorijās alkīmiķi mēģināja atklāt mūžīgās dzīvības eliksīru.

▼ *Aneke Moroza*

Memento mori (Atceries nāvi!) – man atgādina melni lakota mironģalva, kad stāvu Bāzeles katedrāles krustejā. Pa izliektajām arkām iespid rudens saule, ar fotokamerām izstieptās rokās klist tūristi, un es skatos uz galvaskausu, kas blakus spīdigām vālitēm nolēts uz lakotām, melnām bungeļām. Galvaskausam ir tā nīrazīgā smeksme, ko rada tukšs acis, dobumi un bezzobainā mute. Man plecā ir soma ar portatīvo datoru, kura ir nepabeigts fails par reliģiozajiem ordeniem un to saistību ar nāvi un alkīmiķu.

Tobrīd es vēl nezinu, ka nākamajā rītā Bāzeles Mākslas muzeja grafikas kabinetā redzēšu oriģinālus zīmējumiem,

ko internetā pētīju, meklējot materiālus šim rakstam – nāves dejai. Tur vitrīnās zem stikla izkārtotas pirms 500 gadiem smalki izzīmētas kartītes. Palagu driskās ietīnušies, mežonīgi jautri skeletiņi dejo nebeidzamo nāves deju, paķerdami sev līdzīgu visus, kas tiem pagadās celā. Kāda skaistulīte koķēti sašķobījusi lūpiņas, bet zem tās kruzulainajiem svārkkiem jau palidusi nāve. Ar baltu bārdu noaudzis, brūnā apmetni ietīniešs eremīts iztrūcināti skatās uz negantu skeletu, kas kā bunge vālitē katrā rokā tur pa baltam, lielam kaulam un, ar plašu žestu atvēzējies, tūlīt ar tiem sītīs pa mazītiņu lukturīti, kas tam apsiets ap vidukli. Tūlīt nodzīsis gaismekli ievietotā svece, un muka dzīvība aprausies.

Memento mori ir brīdinājums, kas radies Senajā Romā. Kad pēc kārtējās uzvaras atgriezās zelta nestuvēs, imperators savā marmora gāzēnā virzījās pa ielām, viņam līdzās brauca kara čukstēja valdniekam ausī: "Atceries par nāvi! Atceries par nāvi!" Kaut arī šāds imperators atrodot pašā virsotnē, nav garantijas, ka rīdien viņš būs turpat. Ļoti iespējams, viņš būs nokritis vai no turienes nomests. Šis mūsdienāums atcerēties nāvi jo īpaši nozīmīgs kļuva kristietībā – reliģijā, kuras galvenie balsti bija debesis, elle, pastarā tiesa un dvēseles glābšana, un nāves tēma tika izvīzīta apziņas centrā. Tāpēc arī seno dievnamu interjeros un vēlo viduslaiku un renesanses mākslas muzeju ekspozīcijās ir tik daudz galvaskausu. Pretēji mūsdienām, kad skeletgalvas galvenokārt var redzēt uz pirātu karogiem filmās vai lakatiņos, kas apsiesti ar galvu veciem rokeriem, viduslaikos šie simboli ieskāva cilvēkus no visām pusēm. Galvaskausam bija jāatgādina par dzīvības niecību un visu labumu nepastāvīgumu un veltīgumu. Viss pārvērtiesies pīšļos, un tu pats kļūsi par kaulainu skeletu, tāpēc glāb savu dvēseli, kamēr vēl vari.

Laikā, kad melnais mēris, bads un kari nāvi bija padarījuši par gauži ikdienišķu notikumu, cilvēki zināja, ka tikšanās ar to var notikt jebkurā brīdī, taču tas nenozīmēja, ka toreiz no nāves nebaidījās. Baidījās. Kaut arī zināja, ka no nāves nevar izbēgt, tai varēja pienācīgi sagatavoties.

FOTO: LEFTY/ALTI IMPRESSA, TOPFOTO.CO.UK, WIKIPEDIA.ORG, NO PRESUNCIORI E REINHA

CITADA PASAULE

CĪŅA AR SĀTANU PARADĪZES PRIEKŠTELPĀ

Katrā uzziņu portālā var atrast pa kādai paradīzei. Ir *Maksšermieku paradīze*, *Studentu paradīze*, *Bīešu paradīze* un pat *Zobu paradīze*, jo "paradīze" ir jēdziens, ko parocīgi izmantot mārketingā un kam palicis maz sakara ar sakrālo jomu. Kad reliģiskajā kontekstā tiek pieminēta paradīze un debesu valstība, parasti ar to tiek saprasts abstrakts jēdziens vai apziņas stāvoklis, jo diezin vai 21. gadsimtā daudzi tā no sirds tic, ka pēc nāves kopā ar eņģeļiem dejos paradīzē un vizināsies uz pukaina mākonīša. Taču viduslaikos paradīze bija konkrēta vieta, kur pēc nāves dzīvos izredzētie, un paradīzi iztēlojās kā pilsētu, kurā taisnīgie varēs atpūsties pēc grūtās zemes dzīves. Vienīgi uz zemes, kas cik necik tuvojās šais svētajai vietai, bija klosteri – tiem bija jābūt paradīzes priekštelpai. Klosteri ar savām smagnējām arhitektoniskajām formām un necauršaujamo mūra

sētu bija īsti Dieva nocietinājumi zemes virsū. Piedevām laikos, kad pat karaļi savas pils cēla no koka, mūki Dievu pielūdza akmens celtņēs. Ir saglabājies ar sarkanu grafītu uz nogludinātas telādas zīmēts 820. gadā Šveicē radītā Sengalānas (*St. Gall*) ideālā klostera plāns, kas dzīvē tā arī netika realizēts. Tajā var redzēt, ka paradīzes priekštelpa bija iecerēta kā ar mūri apjota pilsēta ar stingri apsargātiem, slēdzamiem vārtiem. Klosteris bija kā harmonisks organisms, kas sastāvēja no vairāk nekā trīsdesmit ēkām, kuru vidū kā simboliska sirds stāvēja baznīca – debesu un zemes satikšanās vieta. Abpus krusta formā plānotā dievnama ieejai slējās torni, un nakts tumsā no tiem atskanēja zvanu skaņas, kam no cietajām gultvietām aukstajās cellēs bija jāizrauj samieģojušies mūki. Dieva kalpi steidzās uz šo klostera sirdi, un, tā kā viduslaikos baznīcās nebija solu, nakts vidū, nometušies ceļos vai garas

stundas pavadot kājās, Dievam lūdzās grēku atpēstīšanu un glābšanu no elles. Kāds ano nims 12. gadsimta teksts skaidro, ka mesa i cīņā ar velnu, bet priesteris, kura tērps ir svētuma bruņas, stājas smagā cīņā ar nelabo un ved savu tautu uz mūžīgo tēvzemi.

Dieva nams deva mieru, drošību, prieku un cilvēki ticēja, ka draudīgajā viduslaiku pasaulē tā ir teritorija, kurā elles monstriem un ļauniem gariem ieeja liegta. Arī zvanu skaņām piemita maģisks spēks – tās bija dievišķas un attīrīja no ļaunuma. Tomēr, neskatoties uz visu iepriekš minēto, arī šeit nevarēja justies droši, jo nāve ar savu kaulaino roku varēja satvert jebkurā brīdī. Turpat klostera sētas iekšienē atradās kapsēta, kurā guldīja laicīgo dzīvi pametušos mūkus. Seno klostera plānos var redzēt, ka kapsēta atradās baznīcas tuvumā un bija izveidota kā parks, kura koki uz brāļu atdusas vietām meta garas ēnas.

PELNI KRUSTA FORMĀ UN MŪKU BĒRES

Agrāk kapsētas bija garenā vieta pilsētās un dievma, un parasti to izkārtoja ap baznīcu. Viena kapsēta, kas bija ierīkota ap baznīcu, sētas, dēvēja par Dieva tirumiem. Nāve bija tā, kas vienoja visu tik atšķirīgo sociālo līmeņu pārstāvjus, taču, lai arī tā visus nolīdzināja, atšķirīgas tiesības pret mirstošajiem bija atšķirīga. Dievma niem kapavieta varēja būt baznīcā zem gredzenas epitāfijas, citam – kapsētas tālākajā stūrī. Kāds no 11. gadsimta saglabājies dokuments ļauj izsekot komplicētajam rituālam, ar kādu šeit kalpojošie benediktīnieši pavadīja savus biedrus pēdējā gaitā.

Brālis, kurš juta, ka viņa laiks ir tuvu, deva ziņu abatam, ka vēlas izsūdzēt savus grēkus. Lai arī slimis un vārgs, mūks no savas grēku nastas varēja atbrīvoties, tikai nometies abata priekšā ceļos, protams, uz kailās, aukstās akmens grīdas, jo tā prasīja to laiku klostera reglaments. Pēc grēksūdzes sekoja svinīga ceremonija, kurā piedalījās visi klostera brāļi. Kamēr brāļi dziedāja septiņus grēku nožēlai paredzētus psalmus, priesteris mirēju iesvaidīja ar smaržīgām un svētām eļļām un ar šajā šķidrumā samērcētu ikšķi uzvilka krusta zīmi tam abpus acīm, pie deniņiem. Priesteris citu pēc cita noklāja ar krusta zīmēm visus tos cilvēka orgānus, caur kuriem viņš, iespējams, bija ielaidis sevi un izstarojis caur sevi grēku. Grēkus atlaida gan ausīm, no kurām ar psalmiem, eļļām un kvēpekļiem attīrīja visu aprērcīgo, ko tās dzirdējušas, gan rokām – vi-

Kamēr brāļi dziedāja septiņus grēku nožēlai paredzētus psalmus, priesteris mirēju iesvaidīja ar smaržīgām un svētām eļļām un ar šajā šķidrumā samērcētu ikšķi uzvilka krusta zīmi tam abpus acīm, pie deniņiem.

su, ko tās grēcīgu izdarījušas, kam pieskārušās, arī kājām, acīm, mutei – visām ķermeņa daļām. Pat mirēja cirkšņiem priesteris noskaitīja speciālas rindas: "Lai savā visdziļākajā žēlastībā Kungs tev piedod visu, ko esi grēko-

jis iekāres karstumā." Kad visas mūka miesas daļas bija attīrītas, priesteris speciāla traucīnā nomazgāja savas rokas, un šo ūdeni nekādā gadījumā nedrīkstēja izliet pie samazgām, bet gan speciāla, svētā un sļepnā vietā. Pēc

tam atkal sekoja garas lūgšanas, kurās Dievam tika lūgta apžēlošanās ar cerību, ka varbūt tomēr Kungs spēj mirstošajam atdot veselību, un mirējam nomazgāja muti. Tagad viņš varēja saņemt svēto komūniju – viņa iemērktu dievmaizīti, kam pa virsu obligāti bija jāuzdzer savāds dzēriens – ūdens, kurā pirms ceremonijas tika skalots viņa bikēris un mācītājs bija apmērcējis savus pirkstus. Sekoja atvadu skūpstis – to mirēja lūpas vispirms uzspieda krustam, pēc tam to saņēma arī pilnīgi visi klostera brāļi un priesteris.

Ta kā brālis bija vājš, kopš šā brīža viņam piešķīra personīgo kalpu, kura vienīgais un galvenais uzdevums bija rūpēties par mirstošo. Piemēram, naktīs, viņš neapmeklēja lūgšanas, bet uzmanīja slimnieka elpu, lai nepalaistu garām tik svarīgo nāves brīdi. Pēdējā naktī aizgājēja pierē tika uzlikts krusts un abpus gultai aizdegta sveces. Kad tā stunda bija pienākusi, aprūpētājs veica vēl vienu neparastu rituālu. Viņš atrāva vaļā mirēja kreklu, uz tā krusta formā uzbēra pelnus un tad atkal

Dieva nams deva mieru un drošību, un cilvēki ticēja, ka tā ir teritorija, kurā elles monstriem un ļauniem gariem ieeja ir liegta. Arī zvanu skaņām piemita maģisks spēks – tās bija dievišķas un attīrīja no ļaunuma.

puči. Pēc tam šo kapuci uz sejas sašūva kopā, kājās uzāva nakts čības, kuras arī pēc tam sašūva kopā. Ar virānu, ko švāpināja visu atvadu laiku, vēl pēdējo reizi tika novilņoti smaragdnieki pār viņa ķermeņiem, mirušo lielka krustā un aizvēra tā vāku.

Kluso viduslaiku ainavu atkal šūpoja zvanu skaņas. Gara un dziedoša procesija virzījās uz klostera kapiem. Kad zārku nolaida bedrē, pār to izlēja svētīto ūdeni. Nākamajā dienā viss vins un maize, kas palika pāri no pusdienu maltītes, tika atdots nabagiem kā velte no mirušā. Arī visas viņa drēbes, izņemot apmetni, pēc tam, kad bija kārtīgi izmazgātas, izdalīja citiem brāļiem. Un abats speciāli nobridināja, ka tiem, kas tās pieņēma, aizgājējam par godu jāskaita noteikti psalmi vai, ja apgērba mantinieks ir priesteris, viņam mirušais brālis jāgodina misē. Tad sākās *septenarius*, kad septiņas dienas mise tika noturēta par godu aizgājējam, un *tricenarius*, kad trīsdesmit dienas bija viņa prebenda – aizgājēja piemiņu godinot, tika apdāvināti nabagi.

guldīja dziestošo brāļi tam virsū. Tas tika darīts, atsaucoties uz vienu no pirmo ordeņu dibinātāja Triēsvēta Mārtiņa vārdiem, ka īstenam kristietim pienākas gulēt nekur citur kā maisos uz pelniem. Visbiežāk viss šis rituāls notika klostera slimnīcā, un tā laikā kāds cits tuvumā esošs brālis ar koka gabalu sita pa durvīm. Kailajās klostera sienās atbalsojās dobja skaņa, ko pazina visi tā iemītnieki. Tā bija zīme, ka klosterī kāds mirst.

Kaut gan benediktiniešu ordeņa brāļiem bija aizliegts "spert solus, kas nav cienīgi un nopietni", visi pameta to nodarbi, kurā tobrīd bija iesaistījušies – pat lūgšanas – un, ko kājas nes, skrēja uz slimnīcu. Mūks drikstē-

ja skriet tika divos gadījumos – kad klosterī plosījās ugunsgrēks vai bija atnākusi nāve. Ja tomēr brālis vēl nebija miris, visi sastājās ap viņa pelniem nobārstītajām cisām un skaitīja jaunas lūgšanas. "Saņem, Kungs, sava kalpa dvēseli, kuru tev labpatīcis saukt projām no šī pasaules cietuma un atbrīvot no tumsas un sāpju vietām, tā, ka, atbrīvots no visu grēku pinekliem, tas visā pilnībā spēs izbaudīt mūžīgās gaismas svētību un būs tiesīgs atgriezties dzīvē starp saviem svētajiem." Šādi vārdi pirms tūkstoš gadiem atbalsojās benediktiniešu klostera slimnīcas velvēs. Kad dvēsele bija atstājusi nedzīvo ķermeņi, mūku apmazgāja, ieģērba vilnas kreklu un apmetni ar ka-

ALĶĪMIĶI – DIEVA PALĪGI

Tad no Austrumiem kā miglaini dūmi pa nomocīto Eiropu sāka izplatīties kāda satraucoša, noslēpumaina ziņa. Ne vien par to, ka visus metālus var pārvērst zeltā, bet arī par to, ka nāvi var uzveikt. Un nevis pēc pastarās tiesas un dvēseļu svēršanas tiekot ieskīrotiem paradīzē un iegūstot mūžīgo dzīvību, bet pavisam reāli. Tas, kurš iedzer mūžīgās dzīvības eliksīru, iemanto simtprocentīgu imunitāti pret nāvi. Šo zinātņi sauc par alķīmiju, un tā ir sakne, no kuras izauga šodienas dabas zinātnes. Alķīmīki pētīja pasauli, kas, pēc viņu domām, bija radusies nevis no mehāniskiem likumiem, bet gan no Dieva gribas. Vārdam "alķīmija" ir arābu un ēģiptiešu valodu saknes (*al-khimia*), un tas tika attiecināts uz Nīlas melnajām smiltīm. Leģenda vēsta, ka šīs zināšanas esot ieviesis dievs Hermejs, mākslas un zinātnes radītājs, tas, kam pie zābakiem spārniņi (kas stāv arī Latvijas Nacionālā mākslas muzeja ēkas frontonā).

Viens no visu laiku izcilākajiem dabaszinātniekiem franciskāņu ordeņa mūks Rodžers Bēkons alķīmiju definēja kā zinātņi par to, kā jebkuru metālu pārvērst par citu: "Alķīmija ir zinātne, kas māca, kā sajaukt tādas zāles, kas tiek sauktas par eliksīru, kas, kad tiek izliets virs metāliem vai nepilnīgiem ķermeņiem, darīs tos pilnīgus." Tas tad arī bija visu filozofu akmens jeb eliksīra meklējumu pamatā.

Pati virsotne, protams, bija metālus pārvērst zeltā – materiālā, kas alķīmīkiem simbolizēja un iemiesoja pašu pilnību. Alķīmijas pamatā ir uzskats, ka pasaule sevi ietver pilnības iespējamību, un meklētāja uzdevums ir to atklāt. Sākotnēji Ēdenes dārzā viss bija perfekti, līdz tur ieviesās grēks un cilvēki tika padzīti no turienes. Kopš tā laika pasaule ir samaitāta. Taču viss – gan dzīvais, gan nedzīvais –

lēmām tiecas sevi atjaunot. Un zelta eksistence parādīja, ka šāda perfekcijas atjaunošanās ir reāla un iespējama. Zelts izcēlās citu substancu starpā, jo nerūsē un neviens process nespēj to sabojāt. To var sakarsēt līdz baltkvei, un atdzisis tas nezaudēs savas īpašības. To var izkalt tik plānu kā mežģīnes. Zelts ir materiāls, ko cilvēku materiālā pasaule nespēj iznīcināt. Un tieši tāpēc, ka viss tiecas pretim pilnībai, visi metāli reiz spēs pārvērsties zeltā. Alķīmīki vienkārši palīdzēja šo dabisko procesu paātrināt – sniedza palīdzīgu roku Dievam. Alķīmīkiem vajadzēja studēt visas zinības – cilvēki, debesis un zeme bija savienotas, jo visas tās nāca no Dieva prāta, kas radījis pasauli. Sākotnēji tā nebija nekāda melnā, slepenā zinātne, bet sadarbība ar Dievu. Alķīmīki maģiskajās formulās nesaskatīja pretrunas ar Svētajiem Rakstiem, un Bēkons uzskatīja, ka alķīmija ir nepieciešama, lai izprastu reliģisko tekstu apslēpto nozīmi. Tāpēc nav jābrīnās, ka lielākā daļa alķīmīku bija mūki un klosteru bibliotēkās glabājās slepenie rulli, kas skriptorijās pārrakstīti un ilustrēti. Un kur gan vēl labākas alķīmīku laboratorijas kā klosteros, kur eksperimenti pasargāti no alkatiģu krāpnieku savtīgiem mērķiem.

Ar laiku noslēpumainība, ko izstaroja alķīmija, radīja aizdomas, ka tā saistīta ar melno maģiju, ka alķīmīki nododas tumšai mākslai. 1279. gadā franciskāņu izdotā *Constitutiones Generales Antiquae* aizliedza alķīmiju kopā ar maģiju, buršanos un garu izsaukšanu. 14. gadsimtā tiem sekoja arī dominikāņi un cisterciēši. Un jau 16. gadsimtā Rodžers Bēkons tika portretēts kā Fausts, kas ielaidies velnišķīgā darījumā, apmaiņā saņemot maģiskas zināšanas. Pie tā sava vaina ir arī dažādiem viltus alķīmīkiem. Savā *Artejsa slepenajā grāmatā (Artepūs)* kāds vīrs apgalvoja, ka zina dzīvības eliksīra recepti un viņa 1025 gadi ir

Zelts izcēlās citu substancu starpā, jo nerūsē un neviens process nespēj to sabojāt. Zelts ir materiāls, ko cilvēku materiālā pasaule nespēj iznīcināt.

licība, ka viņš pats to ir nogaršojis. Recepti viņš dabūjis no paša sātana pēc tam, kad nokāpis ellē, kur tas mazu velnēnu ielēnkumā sēdējis zelta tronī.

PULVERIZĀCIJA, DESTILĀCIJA UN VARDE KOLBĀ

Tomēr iemeslu aizdomām deva arī paši alķīmīki. Ta kā viņi darbojās simbolu un alegoriju pasaulē, vairākums no viņu rakstītā nevis izgaismoja šo zinātņi, bet, tieši pretēji, ietina vēl biežākā noslēpumainības plīvirā. Piecpadsmitā gadsimta augustiniešu klostera kanons no Jorkšīras Džordžs Riplijs skaidroja, ka alķīmija ir "dievišķā zinātne", kas rezervēta tikai dažiem izredzētajiem. Viņa zīmētie košie un sikā rokrakstā noslēpumainām,

maģiskām formulām aprakstītie Riplija rulli (*Ripley Scrolls*) ir viens no aizraujošākajiem viduslaiku manuskriptiem, kas iekļauj daudzas piktogrammas. Ievada miniatūra rāda alķīmīki mūku, kas tur milzīgu kolbu, tajā ir varde un saule, un vēl daudz neparastu simbolu. Karalis, kas tērpiēs sarkanā, ir zelta simbols, karaliene baltā – sudrabs, ķirzaka ir uguns, un puķis, ko nogalina saule un mēness, ir dzīv-sudrabs, kas sajaukts ar zeltu un sudrabu.

Renesanses laikā darinātās gravīras paver detalizētu ieskatu alķīmīku darbnīcā. Tur parasti redzamas darba instrumentu un trauku kaudzes: krūkas, grozi, pavards, restes, plēšas, lāpstas, karotes, trauki un trauciņi. Protams, vēderainais destilēšanas aparāts un arī kāds suns, kas iebāzīs purnu speciālas formas

māla krūkā. Visam šim jūklim pa vidu pie vērtām grāmatām sēž alķīmīkis un buras pa maģiskajām formulām, kamēr viņa palīgi šīverē: berž, jauc, maisa un krata. Bēkons savā *Opus Minus* eliksīra recepti iesāk ar instrukciju: "Sākumā ir pulverizācija, tad sacietināšana, tad šķīdināšana ar kratišanu, tad destilēšana, tad kausēšana un samaisīšana. Un pēc tam sublimēšana ar berzēšanu, tad eļļas atdalīšana no spirta", un seko vēl virkne līdzīgu darbību.

Starp citu, tolaik uz alķīmīkiem tika liktas lielas cerības. Piemēram, Henrijs IV lika mācītajiem vīriem studēt alķīmiju, lai varētu nomaksāt Anglijas parādus, bet viltus alķīmīkus iespundēja cietumā, lai tie beidz ar saviem neīstā zelta gabaliem devalvēt valūtu.

NĀVES DEJA UN NĀVES MĀKSLA

Franciskāņu mistiķis Ramons Lullijs rakstīja: "Nevajag baidīties no nāves. Ir neiespējami paredzēt, kad tā atnāks. No tās izvairīties nevar; ir jārūpējas vienīgi par dvēseles glābšanu, šausmīga ir nevis miesas nāve, bet dvēseles bojāeja." Atbaidošs, nirdzošs skeletiņš, kas pie kapa bedres palecies jestrā dejas soli vai pūš stabulīti – tādu nāvi sāka attēlot vēlo viduslaiku mākslā. Šo alegorisko žanru dēvē par *Danse macabre* jeb nāves deju, un tas aizsākās 15. gadsimtā beigās, kad Eiropā trakoja sērgas, kari, bads un melnais mēris. Cilvēki dzīvoja ar apziņu, ka jebkurā mirklī aiz rokas var paņemt mokoša nāve, un tas izraisīja gan alkas pēc grēku nožēlas, gan pretēju vēlmi – baudīt dzīvi ar pilnu krūti, kamēr vēl var. Nāves dejai bija jāatgādina par visa pasaulīgā pārejošo dabu un jābrīdina laikus sagatavoties aizkapa dzīvei. Citreiz nāve šajā dejā parāvuši līdzī pāvestu, citreiz imperatoru, zemnieku, bērnu. Mežonīga karnevāla gaisotne uzsver šo nāves neglītumu, ķēmīgumu. Viens no senākajiem šīs nāves dejas paraugiem, unikāls dārgums Ziemeļeiropas mākslas vēsturē ir apskatāms netālu – Tallinas Svētā Nikolaja baznīcā to gleznojis

ievērojamais Libekas meistars Bernts Notke.

Laikā, kad melnais mēris, bads un kari nāvi bija padarījuši par gauži ikdienišķu notikumu, cilvēki zināja, ka tiksšanās ar to var notikt jebkurā brīdī, taču tas nenozīmēja, ka toreiz no nāves nebaidījās. Baidījās. Kaut arī zināja, ka no nāves nevar izbēgt, tai varēja pienācīgi sagatavoties. Un tieši mūki bija tie, kas šajā jautājumā bija lielākie palīgi un izstrādāja speciālu mācību *Ars moriendi* jeb mākslu pareizi nomirt. Šis 1415. gadā kāda dominikāņu mūka latīņu valodā sacerētais teksts sniedz padomus, kā pareizi un labi sagaidīt nāvi. Eiropā tas tūdaļ kļuva ārkārtīgi populārs. *Ars moriendi* sastāv no sešām nodaļām un iesākas ar uzmundrinājumu, kam lasītājos jāsej pārliecība, ka nāvei ir arī sava gaišā puse, un tiem, kas dzīvo godīgi un dievbijīgi, nevajag no tās baidīties. Tālāk seko padomi, kā pārvarēt mirstoša cilvēka kārdinājumus: ticības zudumu, bezcerību, nepacietību, garīgu lepnumu un skopumu. Šī "pareizas nomiršanas rokasgrāmata" mudināja uz patiesu grēku nožēlu kā veidu dzīves pēdējās stundas aizvadīt dvēseles mierā. ☉

ASTAROTS

Tīģeracs

Tīģeracs ir zeltaini brūns akmens, kas kopš senatnes izmantots, lai aizsargātos no negatīvām enerģijām. Tas lieliski aizsargā pret noskaudumu un burvestībām. Tīģeracs klusā bailēs un neziņā, mazina grūtirdību, tāpēc dziednieki to iesaka cilvēkiem ar psihosomatiskām kaitēm. Ar savu spēju iadvest gribasspēku, mērķtiecību, drosmi un pašpalātību, tīģeracs mazina spriedzi, līdzsvaru garstāvokļa maiņas. Tīģeracs savu saimnieku brīdina par briesmām, kļūstot viņa rokās „smagāks”. Akmens spēj pasargāt no nelaimēm, skandāliem un strīdiem. Pēdējā laikā tas ir īpaši pieprasīts, jo vēl viena tā īpašība ir spēja savam nēsātājam samazināt apetīti, tādā veidā palīdzot notievēt. Litoterapijā iesaka šo akmeni nēsāt pie tādām saslimšanām kā artrīts, locītavu un mugurkaula problēmas.

Tīģeracs kulons, mazais

Kulons (20 mm) no tīģeracs
Cena Ls 2 +
pasta izdevumi
(EUR 2,85)

Tīģeracs eņģelis

Kulons ar dubultu spēku – eņģeļa figūra vienmēr atgādina par Jūsu sargāngeli, bet akmens sargas no negatīvām enerģijām
Cena Ls 3,49 +
pasta izdevumi
(EUR 4,97)

Tīģeracs kulons, lielais

Kulons (35-40 mm) no tīģeracs
Cena Ls 5,52 +
pasta izdevumi
(EUR 5,52)

Tīģeracs kulons "Emu acs"

Unikāls tīģeracs kulons (35-40 mm) kuram viena puse ir sliņķa, bet otra puse nespārdāta, gūži kā dabas veidots.
Cena Ls 3,88 + pasta izdevumi
(EUR 5,52)

Tīģeracs krelles

No maziem tīģeracs gabaliņiem veidotas krelles (45 cm)
Cena Ls 3,50 + pasta izdevumi
(EUR 4,98)

Kreiju virtene (90 cm) no maziem tīģeracs gabaliņiem
Cena Ls 3,50 + pasta izdevumi
(EUR 4,98)

No tīģeracs bumbuļiem veidotas krelles (45 cm)
Cena Ls 6,50 + pasta izdevumi
(EUR 9,25)

Flogantas krelles no tīģeracs bumbuļiem
Cena Ls 9,50 + pasta izdevumi
(EUR 13,52)

Pasūtījumu var veikt pa tālr. 29888304 vai arī internetā www.astarots.lv. Veikali-saloni Rīgā, A. Čaka ielā 64, Ventspilī, Lielā ielā 4 www.astarots.lv – pārdošanā dabīgie akmeņi, Taro kārtis un ezotēriski suvenīri.

Katram pasūtītājam īpaša dāvana no www.astarots.lv – tīģeracs akmens.

Saskaņā ar dabu

Steidzīgajā un tehnoloģiju pārpildītajā ikdienā bieži aizmirstam par savu saikni ar dabu. Ievērot sarežģītus rituālus vai vienkārši apskaut koku, vai doties pastaigā basām kājām? Kā atgūt harmoniju ar dabu?

▼ *Evija Poznaka*

Konsultējis dziednieks **ZIEDONIS KĀRKLIŅŠ**

Sveiciens dabai

Jāņem rokās kompass, pēc kārtas jāpaldies pret katru debespusi un atbilstoši tai jāpaldies dabas pamatmātēm, kā to mēdza darīt baltu senči. Austrumos jāvelta labs vārds Gaisa mātei, dienvidos – Uguns mātei, rietumos – Ūdens mātei, savukārt ziemeļos pateicība jāizteic Zemes mātei.

Pateicības vārdi

Sēnes un ogas ir dabas dāvana cilvēkiem. Taču nevajadzētu aizmirst pirms to ievākšanas palūgt Meža mātei atļauju, kā arī aizejot pateikties par guvumu. No dabas jāņem tikai nepieciešamais, nevis jāveido krājumi. Ielu ienākumu gūšanai, tad daba neļausies.

Atgādinājums podiņā

Mitinoties pilsētā, dzīvoklī noderēs vizuāls atgādinājums par dabu, piemēram, pie sienas karināms fotoattēls vai glezna ar skaistu dabasskatu. Ja rodas vēlēšanās mājās turēt istu dabas velti, jāiegādājas istabas augs un par to jā rūpējas.

Pa draugam

Svarīgi paturēt prātā, ka dabai ir ne tikai pienākums apgādāt ar veltēm, bet arī tiesības saņemt cieņu no labumu izmantotājiem – cilvēkiem. Ja mežā mēslosiet un plūksiet katru iepatikušos puķi plāvā, daba dusmosies. Tad būs neiespējami dzīvot harmonijā ar to.

Dabas pilnība

Lai gan mūsdienās grūti pilnībā pielāgoties saules ritmam, proti, celties līdz ar to un iet pie miera, kad satumst, dabas ritmus nevajadzētu ignorēt. Aktīvāka darbošanās jāieplāno dienas gaišajā laikā, savukārt mierīgāka – pēc tumsas iestāšanās. Lai atgūtu līdzsvaru ar dabu, palīdzēs arī gada ritējuma ievērošana – pavasarī jāmodina gaķermenis, gan gars, savukārt ziemā tiem jāļauj nedaudz atpūsties.

Nuostas novērtēšana

Laiku pa laikam jāņem rokās grābeklis un slota un jāpalīdz atbrīvot zemi no vecās enerģētiskās nastas – rudenī no nokritušajām koku lapām, pavasarī no atkritumiem, kas atklājas skatam pēc sniega segas nokušanas. Tad daba pateiksies un dāvās savu spēku, palīdzot atbrīvoties no nastas, kas sakrājušies uz paša pili.

Koka apskaušana

Labākais veids, kā tieši izjust dabas enerģētiku, ir tai tuvoties cilvēkam saprotamā veidā – ar pieskārieniem. Uz pāris minūtēm apskaujot varenu koku, pasmaržojot tā stumbru un lapas, dabas enerģētika piepildīs un atjaunos saikni ar apkārtni.

Rotas harmonijai

Vajadzētu atteikties no plastmasas rotām un sintētiskiem apģērbiem, jāizvēlas dabīgi materiāli. Harmonijā ar dabu palīdzēs justies akmens un dažādu meālu rotas, savukārt apģērbā labāk izvēlēties līnu, vilnu un dabīgo kožu.

Pelēks negatīvu atļaušana

Ainārvoties no negatīvām emocijām un domām palīdzēs nopeldēšanās dzestrā ūdenī. Vislabāk to darīt upē vai jūrā, nevis slēgtā ūdens tilpnē. Kopā ar ūdens plūdumu prom tiks aiznesta arī viss negatīvais, un vietā nāks tīra un uzmundrinoša enerģija.

Basām kājām

Laiku pa laikam basām kājām jādodas pastaigā pa dabas takām, lai tiešā veidā izjustu saikni ar dabu un tās pirmatnējo enerģētiku. Ja zeme ir ļoti atdzisusi un kājas salst, var uzvilkt dabīga materiāla apavus, piemēram, salmu čības. Vislabāk sākt rūdīties jau vasarā, tad, arī rudenim pienākot, zeme nešķitīs par vēsu.

Sveiciens saulei

Ik rītu mostoties arī saulei jāpadod labrīts. Tas izdarāms, vai nu izpildot jogu praktizēto vingrojumu kompleksu *Sveiciens saulei*, vai gluži vienkārši apdomājot un pateicoties lielajam spīdeklim par tā dāvāto enerģiju, gaismu un siltumu.

SAULE SVETĪTA, SVETĪTS!

Tauta no Sarkanās grāmatas. *Līvi*

Kādreiz pie mums brauca ārstēties pat cilvēki no tāltālām zemēm, jo lībiešiem, vienai no Latvijas pamattautām, kas tiek uzskatīta par izzūdošu, katrā dzimtā bijis savs gaišrēģis, dziednieks vai viedais.

Julgi ar savu vecāko dēlu Kārli Dskar
meltiņu Lelū pledalās citas līvu saimes
Krūmiņu ģimenes – bērnu krustabās.

Savos saietos līvu pēcteči
dauzī muzicē.

▼ Laura Ikaniēce

Šodien libiešu valoda ierakstīta UNESCO apdraudēto valodu sarakstā. Libiešu mēlē runā retais, bet līdz ar ziņu, ka Kanādā 103 gadu vecumā mirusi Grizelda Kristiņa, var uzskatīt, ka vairs nav neviena, kuram libiešu valoda būtu dzimta. Lai gan... ziņas par to, ka mūžībā aizgājis pēdējais libietis pasaulē, izskan visai bieži. Tomēr fakts paliek fakts – mēs visi dzīvojam līvu kultūras mantojuma telpā, un par unikālu vērtību uzskatāms fakts, ka vēl joprojām līdzās pastāv arī šīs kultūras senākā forma – pati līvu valoda.

Valoda, kurā runā dievi

Libiešu valodas lietošanas iespējas ir gaužām niecīgas – ģimenē vai kultūrās pasākumos, studijās vai zinātniskās konfe-

rencēs. Tā nekad nav bijusi ne iestāžu, ne skolas vai baznīcas darba valoda. Reiz gan no Somijas atgriezies kāds līvu mācītājs, kurš centies dievkalpojumus vadīt libiešu mēlē, taču tas tika aizliegts, jo pirmās brīvvalsts laikā Latvijas politika to neatlāva lietot un uzskatīja – ja drošības sargi nesaprot runāto, tas var būt musināšanas mēģinājums. Tomēr vēl ir libiešu valodas zinātāji, kuri šo valodu apguvuši studijās, interešu grupās vai pašmācības ceļā, tāpēc tiek uzskatīts, ka patlaban šajā valodā brīvi spēj sazināties aptuveni 40 cilvēku visā pasaulē, ap 100 ir tādu, kas līvu valodā orientējas, un, protams, vēl vairāk ir tādu, kas valodā orientējas nedaudz. "Man bērniņā bija unikāla iespēja apgūt libiešu valodu, jo vectēvs ar mani un brāli sarunājās tikai tā," stāsta Julģi Stalte, kuras vectēvs Oskars Stalts savulaik teicis, ka kaimiņos

Par seno libiešu dzīvi un tradīcijām

ZOJA SĪLE, jau 42 gadus dzied libiešu ansambli Līvlist, libiešu valodas skolotāja:

"Esmu diezgan reālistisks cilvēks un nepeskaītu sevi pie tiem, kas oneniņš mūsīsko un citādo. Tomēr ir lietas, kas man saistās ar bērniību un manu mammu. Manā dzimtā libieši ir no mammas tēva puses. Taču šodien es libiešu valodu mācu arī citiem interesentiem."

JULĢI STALTE, folkloras kopas Skandinieki vadītāja un libiešu dzimtas turpinātāja:

"Man ir liels prieks, ka līvu kultūra man tika sniegta līdz ar mātes pienu, tēva stingro nostāju, vecātēva valodu un padomu gan no Vidzemes, gan Kurzemes puses. Man nebija jāmeklē sava piederība, jo to vienmēr esmu izjutusi, tomēr ar katru gadu atklāju daudz jaunu zināšanu, ko mūsu senči nodevuši no paaudzes paaudzē. Atslēgas rodamas ik uz stūra, taču jāpieaug pašam, jāuzkrāj sava dzīves pieredze, jāpaplašina savas spējas saprast, just, spēt dot, tad kāda no šīm atslēgām tiek sniegta. Es meklēju."

Kolka ļaudis ar bērniem sarunājas latviski, bet ar lopiņiem gan tikai libiešu valodā, jo "tie jau latviski nesaprot". Līvu izpratne vēsta, ka libiešu valodā runā šīs zemes dievi, gari un visa dzīvā radība, bet pati Jūras māte reiz pametusi šīs jūras, jo agrāk tajās kuģojuši kuģi no koka un viri no dzelzs, bet tagad dzelzs kuģos brauc viri, kas runā svešādās mēlēs un domā svešādas domas. Somugru pasaules uzskatos zeme vispār nepieder cilvēkiem, bet gan dieviem. Ar tiem jāspēj vienoties par kopīgu eksistenci. Jāspēj būt gan devējam, gan ņēmējam, gan sargam, gan kopējam.

Par runāšanu līvu mēlē kaunināja

Vēl pagājušā gadsimta 20. gadu beigās libieši nodibināja savu biedrību un ar Latvijas valsts atbalstu kādam jūrnīkam tika izsniegta licence, ka viņš ir tiesīgs mācīt līvu bērniem libiešu valodu. Šis vīrs bija Mārtiņš Lepste, kurš ar zirdziņu apbraukāja līvu ciemus, pasniedzams valodas stundas. "Mana mamma bija viena no tiem līvu bērniem, kuri gāja šajā valodas mācībā. Lai gan opaps valodu labi zināja, viņš tomēr nebija no tiem aktivajiem libiešiem un dzimtajā valodā sarunājās vien tad, kad pie viņa mājās sanāca citi līvu viri," atceras Zoja Sīle.

Ulmanlaikos valsts politika iestājās par vienotu latviešu tautu ar vienu valodu bez nekādiem reģionālajiem aspektiem un liedza libiešu valodai jebkāda veida atbalstu. Vairs neizdeva grāmatas, no kurām varētu mācīties libiešu valodu, arī skolās vairs nebija iespējas apgūt libiešu kultūru. Vecākus kaunināja par runāšanu libiešu mēlē, un viņi ar bērniem runāja latviski, lai tiem vieglāk skolā, pagastā, baznīcā. Attieksme pret citādo Latvijā jau izsenis bijusi asa. Pēc lielajam raganu prāvām daudziem viedajiem līvu zurniekiem piedēvēja burvju līvu statusu ar negatīvu pieskaņu. Cilvēki norobežojās. Pat līvu karali Kaupo, tā laika lielāko diplomātu un politiķi, padomju vara pārvērta nodevējā, uzspiežot šādu statusu arī visai līvu tautai.

Līvi, libieši, lībji, rāndalist... Kā saukt?

Agrāk libieši apdzīvoja plašu Latvijas teritoriju. Par to liecina gan arheoloģiskie atradumi, gan senie vietvārdi, bet par pēdējiem unikālajiem ciemiem uzskata 12 Ziemeļkurzemes ciematus Baltijas jūras krastā: Ovišus, Lūžņu, Miķeltorni, Lielirbi, Sikragu, Mazirbi, Košragu, Pitragu, Saunagu, Vaidi, Kolku un Melnsilu. Taču sava sabiedrībā tos cilvēkus, kuri mitinājās

no Kolkas uz Ventspils pusi, libieši paši sauca par *rāndalist* – krasta ļaudis, savukārt par tiem, kas dzīvoja no Kolkas uz Rojas pusi, sacīja, ka tie ir *kalāmiēd* jeb zvejnieki. "Atceros, mamma stāstīja, ka paps teicis: mēs jau tādi gaiši cilvēki, jo dzīvojam jūrmalā. Tie, kas dzīvo kalna Dundagā, tie ir zemnieki, tie tādi tumšāki cilvēki." atceras Zoja Sīle. Vidzemes pusē līvu nosaukumi bija saistīti ar apdzīvotajām vietām: Metsepoles ļaudis latviski būtu jāsauc par meža puses ļaudīm, bet Idumejas līvi – par vidzemniekiem. Tāpat bija Gaujas un Daugavas līvi un purvu ļaudis. Mūsdienās līvi un libieši – abi vārdi uzskatāmi par pareiziem. Vārdu "libietis" vairāk lieto zinātniski, savukārt "līvs" skan poētiski.

Iespēja tikt pie aizjūru veltēm

Lai saprastu, kā garšoja libiešu ēdieni, jāzina, kurā vietā cilvēki dzīvojuši. Pamatā uzturā tika izmantotas pieejamās dabas un sezonas veltes, bet garšas efektu panāca, spēlējoties ar garšvielām, kas plāvā vai mežā salasāmas. Līvi kā garšvielu lietoja pelaški – laukpipriņu, bet jūras līviem savas prioritātes – kuģotāji atveda kādu ekskluzīvu garšvielu no tālām zemēm, kādu krāšņu lakatu, ar ko sievietēm un meitām greznoties, bantītes, lentītes, stikla krellītes un citus labumus. Vēl ne bārenu laikiem visi zināja, ka *liestā* jeb butes ir tas lielākais libiešu gardums un arī laba māmas prece. Kālainajos apvidos vai iekšzemē dzīvošie pret kūpinātām

SAVS KAROGS Lībiešu karoga simboliskā nozīme – libietis sēž laivā, brauc mājās, un viņš redz sev pie kājām zilo jūru, balto liedagu un zaļo mežu. Karoga krāsu attiecības ir tādas pašas kā Latvijas karogam, jo arī līvi ir šīs valsts patrioti.

RAKSTURĪGĀ DŪMNAMIŅA KONSTRUKCIJA Lībiešu sētam raksturīgi dūmnamiņi – konstrukcija, ko veido, saslienot divas gareniski pārzāgētas savu nokalpojušas laivas, kas nu noder zivju kūpināšanai. Savukārt Vidzemes pusē raksturīgi slietenji jeb vasaras virtuves. Abas šīs konstrukcijas ir kā tāla atsauce uz aizlaikiem, ceļojumiem līdz ar ziemeļbriežiem un pārējo medījumu.

50 GARU SAIMES Lībiešu mitoloģiskajā pasaulē nav trūcis dažādu dēmonu un garu, minētas pat 50 dažādu garu grupas, un visi dalās tēvos, mātēs, dēlos, meitās. Taču nav raksturīgs nodalījums, ka vieni dara tikai labu, otri jaunu – jebkurš vadās atkarībā no garastāvokļa un apstākļiem tāpat kā cilvēki. Tomēr visā garu plejādē vislielākā ir jūras garu saime. Ar zināmu bijību attiecās arī pret debess ķermeņiem. Uz sauli, mēnesi un varavīksni nedrīkst rādīt ar pirkstu. Kad redzēja varavīksni, ticēja, ka eņģeļi grasās no debesīm kāpt zemē, lai brīdinātu par karu, badu vai nemieriem.

ZILĀS GOVIS Daudzkārt pielūgtajā un apdziedātajā jūrā sastopamas arī Jūras mātes teiksmainās zilās govis un zirgi. Par zilajiem zirgiem garnekas nav zināms, taču zilās govis, ko pazīst arī kā libiešu govis, aizvien sastopamas un kalpo kā Latvijas apazīšanas zīme.

OTRS LĪBIEŠU AUTORA LATVISKI SARAKSTĪTAIS DZEJAS KRĀJUMS Pirmo dzejoļu krājumu latviešu valodā sarakstīja Neredzīgais Indriķis, bet nākamais latviski rakstītais dzejoļu krājums bija libiešu autora Jāņa Prinča *Jūrnieku svētās dziesmas un lūgšanas*. Viņš ar dēliem reiz bija slīcis jūrā un lūdzis Dievu, sakot: Dieviņ, ja tu mūs izglābsi, es tev sarakstīšu dziesmu.

butēm labprāt iemainīja maizi, miltus, graudus vai ko citu, kas smiltīs grūti izaudzējam Putras, zivis, piena produkti bija libiešu pamatdieni, bet ēda arī sacepumus, sklandraušus, rausus ar dažādiem pildījumiem, arī mēdījumiem uz godu galdiem bija sava vieta.

Lieldienās kāpās pušķo eglīti

Īpašas ir līvu Lieldienu paražas. Lielā dieņa, pavasara saulgrieži ir līvu gada sākums, kad kopā ar dabu jaunam sākumam atmostas viss dzīvmais. Lībiskajā mitoloģijā praktiski sajaucas ar sakrālo un gājputnu ceļojumiem: tiek skaidrots kā ceļojums pāri jūrai, robežšķirtnei ar mītisko telpu, uz viņsauli. Putni tajā pavada auksto laiku, bet Lieldienās tos jāiet modināt, jācenšas piesaistīt savām mājām ciemam, jo tie nes svētību. Jāaiziet uz jūras malu, jāuzkāpj kāpā, jāiesprauž tur eglīte, tā jāizpušķo, iekarinot kādu skaistu rotu, piemēram, krāsotas ēvelskaidiņas, dzīpariņu pušķiņus, gardumus, jādzied un jādanco. Šā rituāla īpašā dziesma ir *Tīstōrlinkist*, kurā ar pretstatu maģiju pievilkina svētības un padoma nesējus, stāstot par to, cik pie mums labi – meži bagāti ar dzīvniekiem, jūrā zivis, čaklas meitas, jauki puīši, bet tiem kaimiņiem gan viss pretēji. Mazie putni simbolizē senču dvēseles, bet *tīstōr* ir viņu balsu atdarinājums.

Mārtiņdienas, Katrīndienas un Pelnu dienas svinētāji

Līvu apdzīvotajās teritorijās raksturīgs seno svētku iedalījums pāra svētkos – puīšu un meitu svētki. Pāra svētki ir Mārtiņdieņa un Katrīndiena, meteņi un Pelnu diena. Mārtiņos kāva aitas, gatavoja ēdienus, vicinājās ar slotām, lai aizbiedētu grauzējus, un puīši gāja ķekatās. Pēc divām nedēļām Katrīndienā ķekatās posās meitas, dažreiz sagērbušās kā ligavas, līdz nesot gardu cienastu: desas, pupas, zirņus. Šī tradīcija saglabājusies arī Igaunijas pierobežā, kur vēl nesenā pagātnē Mārtiņos puīši gāja no Latvijas uz Igauniju, savukārt Katrīnās meitas no Igaunijas nāca uz mūsu pusi. Par Pelnu dienu Kurzemes pusē libiešiem ir daudz vairāk pierakstu nekā par pašiem meteņiem. Tas ir loģiski, jo visi cilvēki reiz bijuši bērni, un Pelnu dienas tradīcijas mazam cilvēkam paliek atmiņā uz visiem laikiem. Julgi Stalte stāsta: "Pelnu dienā puīši nāca mājās pārbaudīt, vai pēc meteņiem, kad sācies gavēnis, ir ēsta gaļa. Ģērbušies otrādi apgrieztos kažokos, nosmiņķējuši ģimjus līdz nepazīšanai, viņi ķēra mājīniekus. Noķerto nosēdināja uz krēsla un tēloja, ka ar milzīgu koka tuteni griež viņam vaļā vēderu, velk no tā ārā desas, tad sabāz vietā butes un ar diegu šuj ciet. Mājīniekus pārbaudīja, vai katrs savus darbus labi apdarījis. Pasniedzot

Visiem bērniem
Julgi devusi
libiešu vārdus.
Arī meitai Lēlā.

▲ Kopā ar grupu *Tai tai*, spēlējot un dziedot šā ziemeļu reģiona mūziku: līvu, votu, igauņu, latviešu, lietuviešu...

▲ Julģi kopā ar saviem vecākiem Daini un Helmi Staltēm ir līvu kultūras saglabāšanas aktivisti.

Lietuvas viduslaiku festivalā.

grāmatu otrādi, pārbaudīja, vai bērni māc lasīt. Beigu beigās rikstes dabūja visi, bet tas jau auglībai un ražīgumam. Vesela izrāde, kas paliek prātā uz mūžu! Kekatās varēja iet arī trūcīgāki ļaudis vai tie, kam tajā gadā neparedzās rāza. Ta izpaudās arī sociālā atbildība – ķekāznieki nesu svētību, bet mājinieki tos apbalvoja ar pupu maisu, graudu maisu vai ko citu zīmai nepieciešamu.

Iniciācijas rituāli

Ik gadu pirmo reizi ejot zvejā, lībieši zināja, ka jādod ziedojums Jūras mātei. Šim nolūkam nodereja ziedi, citreiz viri tīri simboliski ielēja jūrā nedaudz degvīna, iemeta kādu labāku baltas maizes rīcienu. Puišu iecelšana viru kārtā piejūras ļaudīm ir saistīta ar jūras darbiem. Iesākumā var darīt sīkus darbus, tad tiec paaugstināts, pieņemts viru kārtā, tālāk var jūras skolās mācīties, arī godpilnus amatus ieņemt. Kuģiniekiem ir dažādi skarbi nostāsti par iniciācijām. Piemēram, pārbraucot ekvatoru, jaunos jūrniekus vilka pat caur kuģa apakšu. Ne visi izdzīvoja šo pārbaudījumu. "Savi iniciācijas rituāli bija arī meitenēm jeb, precīzāk sakot, skuķiem, ieejot meitu kārtā. Šādu rituālu apraksti gan nav sastopami, jo uzskatāmi par īpašu sieviešu sabiedrības zināšanu, bet tradīciju pierakstītāji neredzi bija vīrieši... Rituāli ir saistīti ar pirmajām mēnešreizēm un meitenes nākamās dzīves ievirzi," skaidro Julģi Stalte.

Mātes kults

Latviešu kultūras pierakstos saskaitīti 128 mātes, ko agrāk pielūguši mūsu senči. Vi-

si zināja, ka spainīti pie akas vienmēr jāatstāj nedaudz ūdens, jo var gadīties, ka garām iet Laimes māte vai Veiksmes māte. Ja tās nogurušas ienāks sētā un neatradīs ūdens malku, sapratis, ka te nav gaidītas, un dosies prom. To ievēro arī Julģi bērni, kuri savā piejūras namiņā vienmēr atstāj ārā kādu cienastīņu gariem: "Īpaši jauki, ja redz kādu dzīvnieciņu to apēdam, jo tas tak garīna vai kādas mātes atveids. Līvu mitoloģijā visām mātēm ir ģimenes, jo tieši ģimene ir tas kodols, kas rada pilnību." Julģi savā ģimenē joprojām cenšas saglabāt lībiešu mijkrēsla stundas tradīciju jeb *vesporāiga*: "Bridi, kad saule norietējusi, lielie darbi pabeigti, sanākam kopā uz vakara tēju, maizīti, vakariņām un pārrunājam dienu, kā kuram gājis. Mazie iztaujā lielos, lielie – mazos. dalās stāstos, jokos, pasakās."

Katrā līvu dzimtā savs viedais

Lībiešiem katrā dzimtā bijis kāds dziednieks. Pat sensenos laikos no Čmeļiem un citām valstīm zināja ceļu uz mežu zemī. lai atgūtu veselību, izzinātu nākotni. "Vai līviem ir šamaņi? Bija, bet tagad gan nevienu Latvijā nesauktu par tādu. Par šamaņiem parasti kļūst cilvēki pēc reprodiktīvā vecuma beigām, ar mūlžīgu dzīves un zināšanu pieredzi, kuri būtībā aiziet pilnīgā garīgā un bieži arī fiziskā izolācijā, lai kontaktētos citā plāksnē. Šis zināšanas atrod cilvēku un, ja viņš ir tām gatavs, paņem savā telpā, no kuras var palīdzēt tiem, kuri meklē palīdzību. Šamaņi paši sevi šajā statusā nekad neieceļ," stāsta Julģi Stalte. Viņas vectēvs Oskars Stalts arī bija no tiem, kam bija sirdsgudri vārdi. "Vērtīgs vīrs, kurš

katram mācēja istajā brīdī pateikt īstos vārdus. Arī tā ir zināmā mērā dziedāšana, spēka došana, gan samīļojot, gan dodot neuzbāzīgu padomu. Vectēvs bija tāljiuru braucējs un stāstīja visvisādus ticamus un mazāk ticamus stāstus. Godos viņš nekad nevilka formu, bet vienalga visi viņu sauca par kapteini Staltu. Tiesa, visi kuģi, uz kuriem viņam piedāvāja kapteiņa vietu, bet no kā viņš atteicās, gāja bojā. Ta bija viena no retajām lietām, par ko vectēvs ļoti pārdzīvoja, jo viņam bija sajūta, ka ir izmucis no likteņa, aizsūtot nāvē savus draugus. Vectēvs bija Kolkas līvis, bet pārejie mani radi nākuši no Vidzemes līviem."

Raudas kāzās un līksmība bērēs

Ja lībiešu sētā kāds nomira vel neprecējies, viņa bērēs svinēja kā kāzas. Ta laulības aizgājējam tika novēlētas vīns un medus. Turpretim līvu kāzās bija raudu dziesmu tradīcija – sāpīgs un emocionāls brīdis, kas izemē atvada no mātes un iepriekšējās dzīves. Ceļotāju aprakstos minēts, ka tad, kad lībiešu ligava gāja, viņa medēja un šķindēja. Iespējams, tas saistīts ar magiju, jo rotu vizēšana un žvaizžu amira telpu ap ligavu. Skarbajos piejūras apstākļos ikdienā lībietēm rokdarbiem aizlika maz laika, bet kāzu rotas lielākais lepnums bija tradicionālais ligavas kronis, kas īpaši greznots ar aizjūras veltēm, drātiņām, mirdzumiem un spīguļiem. Ta kā kronis bija dārgs, parasti tāda rota bija viena uz visu ciemu un tika nodota no ligavas ligavai. Kronis bija smags. Lai to varētu likt galvā, bija jāveic īpaši sagatavošanās darbi – jāsapin mati pīnēs kā kļiņģeros virs ausīm, lai vainagam būtu atbalsts. Tad uz galvas lika spilventiņu, viņu spilventiņa ziedu vainagu un tikai tad kroni.

Arī tāltālās senatnes rotās parādās aizjūru dārgumi: kauri gliemežvāki, stikla rotas, visu ticību krustiņi. Gan senatnē, gan nemaz ne tik sen līvi var uzskatīt par moderniem, kas vienmēr aizraujas ar jaunākajām vēsmām, modernākajām stikla pērlītēm, Eiropas dančiem. ☺

SĀLS ENERĢĒTIKA IKDIENĀ

Sāls noder ne tikai gurķu marinēšanai un gaļas konservēšanai. Tas ir tikpat labs kosmiskās enerģijas vadītājs kā kalnu kristāli un spēj palīdzēt gan galvassāpju uzveikšanā, gan paātrināt matu augšanu.

Konsultējis dziednieks
un pirtnieks
ZIEDONIS KĀRKLĪNS

▼ *Čoija Pozņaka*

MĀJAS ENERĢĒTIKAS SARGS

✦ Mājas enerģētikas attīrīšanai līdzēs pannā vairākas stundas karsēts sāls. Rituāla laikā jāaizver visi logi un durvis, kas ved ārā, taču durvīm starp istabām jāpaliek atvērtām. Sāls uzsūks visu negatīvismu, kas mājā sakrājies. Pēc tam sāls jāaprok zemē.

✦ Laiku pa laikam enerģētikas tīrībai ieteicams visas mājas grīdas izmazgāt ar sālsūdeni, kurā noplaucēts kadiķis vai vērmele.

MALTĪTE ORGANISMAM

Diēta bez sāls nebūt nav piemērotākais veids, lai atbrīvotos no lieko kilogramu bagāžas. Sāls nepieciešams cilvēka organismam, jo nātrija hlorīds ir viena no asins sastāvdaļām. Svīstot liela daļa no tā tiek zaudēta, tāpēc regulāri vajag rezerves atjaunot. Ja agrā vecu-

mā bērns karo pēc sāls, tas viņam jādod – organisms jūt, ka rezerves ir nepietiekamas. Sāls spējīgs ļoti aktīvi absorbēt mitrumu no audiem, tāpēc noder brūcēm un strutojošām čūlām. Kara laikā ārsti to izmantojuši kā dezinfekcijas līdzekli – gan šķīduma, gan sausā veidā. Sāls ir antibakteriāls un palīdz cīņā ar dažādām slimībām.

ENERĢIJAS ATJAUNOTĀJS

Sāls kristāli ir vieni no visspēcīgākajiem kosmiskās enerģijas vadītājiem uz Zemes, gluži tāpat kā daži kalnu kristāli. Sāls vada jebkuru tīro enerģiju, tikai ievērojami lielākā apjomā. Nonākot kopā ar ūdeni šūnās, sāls palielina visa dzīvā elektrovadītspēju un tīrās kosmiskās enerģijas daudzumu. Ar sāls palīdzību organisms ātrāk atjaunojas pēc enerģijas zudumiem. Tas sakārto auras un atbrīvo no negatīvajām enerģijām.

KĀDU SĀLI IZMANTOT?

Veikalu plauktos atrodami sāls nereti ir ķīmiski tīrs nātrija hlorīds, to nevajadzētu izvēlēties ikdienas lietošanai.

Ar to nebūs iespējams ne sālit gaļu, ne marinēt gurķus, arī dzīvnieki to neatzīs. Cilvēkam nepieciešams dabīgs sāls ar visiem tajā atrodamiem mikroelementiem. Vislabākais ir akmeņs sāls, kas uzņests no raktuvēm un pēc tam sasmalcināts.

Baltkrievijas Onkoloģijas institūta pētnieki atklājuši, ka jūras sāls lietošana uzturā ievērojami samazina risku saslimt ar vēzi.

VĀRDA SPĒKS

Līdzīgi kā ūdeni, arī sāls kristālus iespējams ļoti veiksmīgi programmēt, ieliekot tajos visu nepieciešamo informāciju. Tieši tāpēc tas bieži tiek izmantots dziedniecībā. Berot sāli klāt ēdienam, allaž jādodom pozitīvas domas un jānovēl kas labs

SĀPJU BIEDS

→ Galvassāpes likvidēt palīdzēs 150 ml verdoša ūdens iemesta ēdamkarote sāls. Šķīdumā jāiemērc dabīga materiāla drāniņa un jāuzklāj uz pieres, pēc 10 minūtēm galvassāpes būs pazudušas.

→ Vienādās proporcijās ar miltiem sajaukts sāls, kam pievienots tik daudz ūdens, lai sanāktu stingra mīkla, ātri palīdzēs noņemt podagru un sastiepu-mu sāpes.

→ No locītavu un kaulu sāpēm atbrīvos sāls, kas sajaukts ar karstā ūdens peldē kausētiem dzīvnieku iekšu taukiem. Maisījums jāiemasē sāpīgajās vietās.

→ Sulu izspiedu un sāls sajaukums mazina sāpes un palīdz pret locītavu nekustīgumu.

ēdājam, jo sāls uzsūc informāciju un pēc tam to nodod tālāk.

LĪDZI PIRTĪ

Sāls izmantojams dažādos pirts rituālos, jo ir ļoti veselīgs ādai, kā arī organisma enerģētikai. Lietojot sāls skrubi pirtī, ar to pamatīgi jāierīvē viss ķermenis. Tas uzņems negatīvās enerģijas un atbrīvos no tām. Taču pēc tam obligāti jānoskalojas dušā, arī pirts lāviņā, uz kuras procedūra veikta, rūpīgi jānotīra un jāatbrīvo no sāls. Asinsrites un vielmaiņas uzlabošanai palīdzēs procedūra ar palagu. To iemērc sāls šķīdumā un pilnībā ietinās tajā. Pēc tam vismaz pusstunda jāpavada ļoti siltā vidē, vislabāk pirtī uz lāviņas. Savukārt sāls un mālu sa-jaukums, uzziests uz ādas

pirksta biežumā un saulē izkaltēts, līdz pats lobās nost, lieliski palīdzēs ādas skaistuma un veselības atgūšanai.

SILDA UN ATVĒSINA

Sāls siltumietilpība ir ievērojami lielāka nekā ūdenim, tāpēc tas ļoti labi noder dažādās termoprocēdūrās, lai atvēsinātu vai sasildītu. Pret locītavu sāpēm 3–4 kilogrami sāls jāsasilda pannā vai krāsnī, jāieber auduma maisiņā un uz nakti jāpieliek sāpošajai vietai. Tik liels sāls daudzums nepieciešams, lai problemātisko zonu izsildītu pilnībā. Savukārt pret zilumiem lieliski palīdzēs aukstumā glabāts sāls. Tā kā to iegūšanu ikdienā paredzēt ir grūti, vislabāk dažus kilogramus sāls vienmēr turēt saldētavā.

VIRMO GAISĀ

Sildot sāli, tas atdod daļu savu jonu apkārtējam gaisam. Tas ir ļoti veselīgs elpošanai, var palīdzēt dažādu slimību uzveikšanā un profilaksē, piemēram, cīņā ar astmu. Ne velti ir pieprasītas sāls istabas sanatorijās un dabīgā sāls alas. Līdzīgs efekts panākams, arī karsējot sāli mājās apstākļos pannā. Saaukstēšanās gadījumā palīdzēs uz pirts akmeņiem uzliets sālsūdens.

EMOCIJU LĪDZSVARAM

Ja cilvēks ir pārāk emocionāls un paša spēkiem no negatīvām emocijām atbrīvoties nespēj, tas nozīmē, ka nestrādā sazemējums. Papēžu masēšana ar rupju sāli palīdzēs atjaunot sazemējumu, un enerģētikas plūsma tiks atbrīvota. ☉

SKAISTUMA BRĪNUM-DARIS

Audos nonācis sāls izmaina nervu impulsu ātrumu un pastiprina receptoru jutību. Sāls kairina ādu, izsaucot asins pieplūdumu, un paātrina ādas bojājumu regenerāciju, tāpēc tas bieži izmantots dažādās kosmētiskās procedūrās.

→ Matu augšanas paātrināšanai palīdzēs sāls iemasēšana pamišus gan sausos, gan mitros matos un galvas ādā.

→ Ādas elastību uzlabos ēdamkarote sāls, kas iejaukts 200 gramos saldā krējuma. Maisījums iemasējams sejas ādā.

→ Saslapinot rokas sālsūdenī un glaudot ķermeni, āda iegūs atlasa audumam līdzīgu gludumu.

→ No pinnēm atbrīvoties palīdzēs sauss vai viegli samitrināts karsts sāls. Tas ierobežos piņņu izplatīšanos un padarīs tās mīkstākas, ar laiku uzsūcot.

LIDMAŠĪNU POSMA NR. 19 MĪKLA

▼ *Sandris Mētzāls*

Tas, ka nezināmos apstākļos pazūd lidmašīna, pat mūsdienās nav nekas neiedomājams un fantastisks. Tomēr grūti iedomāties, ka vienlaikus varētu pazust divas vai pat trīs lidmašīnas. 1945. gada 5. decembrī notika aviācijas vēsturē bezprecedenta gadījums – vienlaikus pazuda piecas ASV jūras kara spēku patruļlidmašīnas jeb posms Nr. 19. Īstas skaidrības par to, kāpēc un kā tas notika, nav arī tagad, 68 gadus pēc mīklainā atgadījuma.

“Es nezinu, kur mēs atrodamies...”

Liktenīgais patrullidmašīnu lidojums ne ar ko īpašu neizcēlās. Piecu torpēdnēsju *Avenger* apkalpes pusdienlaikā sakāpa savās lidmašīnās, izbrauca uz Loderdeilas aviācijas bāzes skrejceļa, pacēlās gaisā un, kā vēlāk izrādījās, iebrauca ne tikai mūžībā, bet arī aviācijas vēsturē un teju visās mistiskiem notikumiem veltītās grāmatās. Mistikas cienītājiem gana interesants droši vien šķitīs jau fakts, ka viens no 15 lidotājiem, kam vajadzēja doties lidojumā, liktenīgajā dienā bija nokavējies izlidošanu un tā izglāba sev dzīvību – pēc tam viņš apgalvoja, ka esot jutis draudošas briesmas, tāpēc izvairījies no lidošanas. Turklāt arī posma komandieris leitnants Teilers stundu pirms izlidošanas priekšniecībai bija lūdzis šoreiz atrast

sev aizvietotāju, taču lūgums tika atstāts bez ievēribas.

Šādi patrullidojumu virs Atlantijas okeāna piekrastes amerikāņu lidotājiem nebija nekas īpašs. Tirā rutina: startējam no kaimiņos Miami esošās Loderdeilas bāzes, lidojam mazliet vairāk nekā 200 kilometru Bahamu virzienā, tad kādus 70 kilometrus uz ziemeļiem, bet pēc tam braucam mājās dzert alu. Visai ekskursijai pēc plāna nevajadzēja vilkties neko daudz ilgāk par divām stundām.

Izskatījās, ka pēc tāda plāna viss risināsies arī 5. decembrī, taču aptuveni pusotru stundu pēc izlidošanas, tādā laikā, kad lidmašīnām jau vajadzēja būt atceļā un tuvoties Loderdeilai, bāze no posma Nr. 19 komandiera saņēma divainu radioziņojumu: “Izskatās, ka mēs esam apmaldījušies, jo nevaram saskatīt zemi. Mēs nevaram arī droši noteikt savu

atrašanās vietu.” Legenda vēlāk šo ziņojumu izpušķoja arī ar frāzi: “Mēs vairs nezinām, uz kuru pusi ir rietumi. Viss ir nepareizi un divaini... mēs nevaram būt droši ne par vienu virzienu. Pat okeāns neizskatās tāds, kādam tam vajadzētu būt!” Oficiālajos izmeklēšanas dokumentos gan šādu tekstu atrast nevar, un tā vien liekas, ka tas parādījies jau vēlākajos miklainā notikuma aprakstos.

Pēc visa spriežot, sākumā posma Nr. 19 problēma bija tā, ka pārstāja darboties komandiera lidmašīnas kompassi, tāpēc viņš zaudēja orientāciju. Vēl sliktāk bija tas, ka komandieris problēmu acimredzot pamanīja diezgan vēlu, kad jau bija aizmaldījies kaut kur sāņus no kursa. Palīgā posmam Nr. 19 gan pietieicās doties kāds cits pilots, kurš netālu no Loderdeilas veica treniņlidojumu, taču drīz vien radiosakari starp viņiem pasliktinājās un beigu beigās pazuda pavisam.

Tobrīd bāzes personāls vēl neko ļaunu nenojauta un turpināja gaidīt patrullidmašīnas mājās. Jebkurā gadījumā bāze neko daudz lietas labā nevarēja darīt, jo, pirmkārt, radiosakari ar lidmašīnām bija ļoti vāji, otrkārt, neviens īsti nevarēja saprast, kur tad posms Nr. 19 atrodas, lai varētu aizsūtīt tam pretim kādu lidmašīnu.

Nopietni uztraukti visi sāka vēl pēc stundas, kad kļuva skaidrs – ja piloti tuvākajā laikā nepārradīsies, lidmašīnām vienkārši beigsies degviela un nāksies veikt piespiedu nolaišanos jūrā, kas todien nebija sevišķi mierīga. Ari sarunu fragmenti starp posma Nr. 19 lidotājiem, ko krastā esošajiem izdevās uztvert, optimismu neviens. “Kad pirmajam no mums benzīns saruks līdz desmit galoniem, mēs visi nosēdīsimies uz ūdens kopā,” pārējās instruēja posma komandieris Teilers. Kaut gan teorētiski lidmašīnām jau sen vajadzēja būt mājās, radiosakari kļuva arvien sliktāki, kas liecināja, ka drīzāk tās no krasta atkālinās nevis tuvojas. Viena no pēdējām uztvertajām pilotu sarunām nekādu skaidrību neviens: “Pa kādu kursu mēs lidojam?” – “Mēs atrodamies virs Meksikas liča. Netiekam pietiekami tālu lidojuši austrumu virzienā.” – “Es lieku priekšā turpināt ceļu tieši uz austrumiem, kamēr beigsies benzīns. Krasta tuvumā mums būs lielākas izredzes tikt atrastiem.”

Tuvojoties tumsai, krastā gaidošie jau bija nopietni nobažījušies un gaisā pacēlās vairākas lidmašīnas, kuru uzdevums bija atrast apmaldījušos posmu Nr. 19. Taču izrādījās, ka lidotāju nelaiemes todien ne tuvu vēl nebija galā. Meklēšanai nosūtīto lidmašīnu vidū bija arī bumbvedējs *Martin Mariner* ar 13 viru apkalpi, kura pilotiem stundu pēc izlidošanas vajadzēja bāzei ziņot par savu atrašanās vietu un panākumiem. Taču gaidītais ziņojums tā arī nepienāca, neveiksmi cieta visi aviācijas bāzes radistu mēģinājumi sazināties ar bumbvedēju. Kad kļuva zināms, ka

Posma Nr. 19 komanda, kas miklaini pazuda 1945. gada 5. decembrī.

Mistikas cienītājiem gana interesants droši vien šķitīs jau fakts, ka viens no 15 lidotājiem, kam vajadzēja doties lidojumā, liktenīgajā dienā bija nokavējies izlidošanu un tā izglāba sev dzīvību – pēc tam viņš apgalvoja, ka esot jutis draudošas briesmas, tāpēc izvairījies no lidošanas.

Loderdeilas aviācijas bāze, no kurienes pacēlās piecas posma Nr. 19 lidmašīnas.

lidaparāts pazudis no krasta apsardzes radara ekrāniem, tika sacelta jau kura trauksme todien. Bet punktu uz i uzlika ziņojums no kāda kuģa, kura jūrnieki bija pamanījuši gaisā eksploziju vietā, pār kuru gāja pazudušās lidmašīnas maršruts. Tā nu, tuvojoties pusnaktij, ASV jūras kara flote varēja noslēgt 5. decembra bēdīgo bilanci – sešas lidmašīnas un 27 vīri pazuduši bez vēsts.

Nekādu pēdu

Nākamajā dienā nelaimīgo okeāna rajonu ķemmēja jau simtiem lidmašīnu un kuģu. Taču atrast neizdevās neko, kas varētu viest skaidrību miklainajos notikumos. Labi, pat ja pieņemtu, ka *Martin Mariner* gaisā eksplodēja (kas pats par sevi nebūtu nekas pārsteidzošs, jo šīs lidmašīnas ugunsdrošība visiem jau sen bija zināma), okeānā taču vajadzēja palikt atlūzām un degvielas plankumiem. Savukārt *Avenger* torpēdnēsēji no sākta gala bija būvēti kā flotes lidaparāti. tātad lidmašīnu konstrukcija paredzēja arī avārijas nosēšanās iespēju jūrā – vismaz tik ilgi, lai vajadzēja noturēties virs ūdens, lai apkalpe pagātu to pamest. Un, ja apkalpe lidmašīnas pameta, tad kur šie vīri ir? Visiem taču bija glābšanas vestes, tātad kaut vai vienu no 14. lai arī beigtu, vajadzētu atrast, vai ne tā?

Izrādījās, ka ne. Meklētāji neatrada pilnīgi neko, un tā arī ir pati neizskaidrojamākā lieta visā šajā stāstā. Jo divaināka tā ir tāpēc, ka, lai cik ļoti sānis no kursa arī būtu izmaldījies posms Nr. 19, tā jebkurā gadījumā bija Amerikas austrumu piekraste, kurā ir dzīva kuģu un lidmašīnu satiksme, kādam taču kaut ko vajadzēja atrast. Ja ne uzreiz pēc nelaiemes, tad vismaz kaut kad vēlāk.

1986. gadā gan paspīdēja cerību stariņš. Tas bija saistīts ar kādu citu traģēdiju – kosmoplāna *Challenger* katastrofu. Meklējot tā atliekas, glābēji okeāna dibenā uzdūrās vecam *Avenger* vrakam. Tobrīd nevienam nebija laika noņemties ar tādu lūzni (nav taču kosmosa kuģis!), tāpēc *Avenger* okeānā nogulēja vēl četrus gadus, līdz to izcēla kāds amerikāņu zemūdens arheologs. Viņš, protams, bija cerējis, ka tas būs viens no posma Nr. 19 lidaparātiem, taču pētnieku gaidīja vilšanās – šai avarējušajai lidmašīnai ne bija nekāda sakara ar 1945. gada 5. decembra bēdīgo notikumu.

1991. gadā cerību stars jau kļuva vēl spīdīgāks par prozektoru, jo citi pētnieki Floridas piekrastē uzdūrās piecām nogrimušām *Avenger* lidmašīnām. Jau šķita: kādas gan te vēl var būt šaubas – lūk, pazudušais posms Nr. 19! Mikla atminēta! Bet atkal garām, jo rūpīgāka pārbaude atklāja, ka visas piecas lidmašīnas nogrimušas dažādos laikos. Varam, protams, pabrīnīties, kā tas nākas, ka amerikāņu torpēdlidmašīnas birušas okeānā kā pārgatavojušies bumbieri, taču, ja tā ļoti padomā, ne kādu pārsteigumu te nav. Tas tomēr bija kara

laiks, kad lidotājus apmācīja triecientempā, un nav brīnums, ka viens otrs jaunais pilots arī treniņlidojumos avarēja. Laikā no 1942. līdz 1945. gadam tikai Loderdeilas bāzē vien tādā vizē galu dabūja 95 lidotāji, tātad pavisam avarēja vairāk nekā 30 lidmašīnu. Tiesa, piecas vienā rāvienā – tas pat uz šāda "dabiskā atbiruma" tona nelida nekādos rāmjos...

Pie visa vainīgs kompass?

Posma Nr. 19 noslēpuma pētnieki ir sadalījušies divās grupās. Vieni uzskata, ka visā šī lieta ir ārkārtīgi miklaina un tajā ir daudz nezināma, savukārt racionāli noskano tie pētnieki uzstāj, ka nekā mistiska te nav. Vieni no šādiem racionālajiem pētniekiem bija Lorenss Deivids Kuše, kura grāmata, veltīta dažādām divainām katastrofām Amerikas piekrastē, ar gana izsmelošu nosaukumu *Bermudu trijstūra noslēpums atrisināts astoņdesmitajos gados* iznāca arī latviski. Tajā viņš minēja daudzus faktoros, kas noveda pie nelaiemes.

Viens no galvenajiem faktoriem bija posma komandiera lidmašīnas kompasu sabojāšanās, kā dēļ lidmašīnas nomaldījās no kursa. Vel sliktāk bija tas, ka, spriežot pēc visa, komandieris sākumā bija iecerējis pareizo kursu noteikt pats saviem spēkiem, iztiekot bez kompasu, un tikai vēlāk uzticēja vadību kādas citas lidmašīnas pilotam, kura kompass darbojās. Taču tobrīd jau vairs isti nebija skaidra posma Nr. 19 atrašanās vieta. Būtiska problēma bija arī tā, ka lidaparāti ar pulksteņiem nebija aprīkoti, un, cik noprotams no radiosarunām, posma komandierim Teiloram nebija arī rokaspulksteņa, no viņš laiku pa laikam apvaicājās pārējiem, cik tad ir pareizs laiks. "Nezināmi ilgu laiku lidot nezināmā virzienā ir viens no drošākajiem veidiem, kā zaudēt orientāciju," savā grāmatā secina Kuše.

Piedevām posma komandieris šajā apvidū bija ļoti maz lidojis, tāpēc nevarēja palauties arī uz vizuāliem orientieriem, piemēram, lejā redzamajām salām, un beigās pavisam apjuka, lidojās šurpu turpu un vairs nesaņēra, kur atrodas – pa labi vai pa kreisi no Floridas pussalas. Situāciju varēja glābt pārīšana uz radio avārijas frekvenci, kurā atšķirība no posma Nr. 19 izmantotās nebija traucējumu un kuru varēja uztvert krasta radiopelelengatori, lai noteiktu lidaparātu atrašanās vietu, taču arī to komandieris neizdarīja, baidoties pazaudēt sakarus ar pārējām četrām lidmašīnām.

Savu artavu deva arī blakusapstākļi, piemēram, sakaru traucējumu dēļ par posma Nr. 19 problēmām laikus neizdevās informēt visas krasta apsardzes stacijas, militāristi pārāk ilgi vilcinājās ar glābšanas lidmašīnu izsūtīšanu plus vēl radiosakaru traucējumi. Pilnam komplektam arī laika apstākļi nebija

Ļaudis ar īpaši dzīvu fantāziju pat saista posma Nr. 19 izgaišanu ar tā saukto Filadelfijas eksperimentu – leģendu par to, ka kara laikā zinātnieki veikuši elektromagnētiskus eksperimentus ar kuģi *Eldridge*, kas negaidot nonācis pavisam citā laikā.

spīdoši, jo okeānā bija diezgan lieli vilņi. Tas arī varētu izskaidrot, kāpēc lidotājiem neizdevās izglābties pēc avārijas nosēšanās ūdenī – pirmkārt, nosēšanās viņiem nācās veikt jau tumsā, kad tas ir ļoti grūti izpildāms uzdevums, otrkārt, lielajos vilņos lidmašīnas varēja nogrimt, pirms piloti paspēja tās pamest.

Loģiski būtu vismaz daļu atbildības par nelaiemes gadījumu uzkraut posma komandierim, kurš savus padotos aizveda neceļos, taču izmeklēšanas komisija domāja citādi un atzinumā rakstīja: "Droši vien notikusi kāda negaidīta un neparedzēta laika apstākļu pārgrupība; leitnants Teilors visai agri apjauta.

Tuvojoties
pusnaktij, ASV
pūras kara flote
varēja noslēgt
5. decembra bēdīgo
bilanci – sešas
lidmašīnas un 27
vīri pazuduši bez
vēsts.

ka radusies avārijas situācija: viņš nekavējoties kērās pie izejas meklēšanas, saturot savu posmu kopā, un pēc tam drosmīgi raudzīja to atvest atpakaļ bāzē, neraugoties uz augstāka mēra apgrūtinātiem lidošanas apstākļiem." Vārdus sakot, pie visa vainīgas tehniskas problēmas ar kompasu, laika apstākļi un dažas sīkākas nebušanas.

Militāristu noslēpumi

Taču ne visus apmierina oficiālais izmeklētāju slēdziens. Ir arī lērums citu versiju par posma Nr. 19 likteni. Vienas to saista ar bis-

tamo Bermudu trijstūri un tajā notiekošajām neizskaidrojamām lietām, tiesa, te fantāzijas ir vairāk nekā fakti. Parasti kā pierādījums tiek minēti posma komandiera Teilora pēdējie vārdi: "Tas izskatās pēc... mēs nolaižamies baltā ūdenī... esam pilnīgi apmaldījušies", taču nav skaidrs, no kurienes tie ņemti, jo nevienā oficiālajā radiosarunā atfērējuma nekā tāds neparādās. Protams, vienmēr

var militāristus turēt aizdomās par svarīgas informācijas slēpšanu, taču tai nav ne mazāko pierādījumu.

Ļaudis ar īpaši dzīvu fantāziju pat saista posma Nr. 19 izgaišanu ar tā saukto Filadelfijas eksperimentu – leģendu par to, ka kara laikā zinātnieki veikuši elektromagnētiskus eksperimentus ar kuģi *Eldridge*, kas negaidot nonācis pavisam citā laikā. Šai leģendai pirmsākumi meklējami piecdesmitajos gados, kad atklātībā parādījās kāda bijušā *Eldridge* jūrnieka vēstules, kurās viņš aprakstīja eksperimentu un ceļojumu laikā, tiesa, vēlāk noskaidrojās, ka rakstītājs nav bijis īsti pie pilna prāta...

Nopietnāki konspirologi gan par Filadelfijas eksperimentu nerunā, toties norāda uz dažām citām sakritībām un divainībām. Piemēram, kāpēc gan vienkāršā treniņlidojumā, ko komandēja leitnants, divas lidmašīnas vadīja virsnieki kapteiņa pakāpē – tātad pēc ranga augstāki par posma komandieri? Vai tikai ne tāpēc, ka patiesībā tas nebūt nebija vienkāršs lidojums, jo tā laikā vajadzēja veikt kādu īpašu uzdevumu? Piemēram, izmēģināt kādus jaunus ieročus, kas tad arī varēja izraisīt katastrofu, bet visi vēlākie izmeklēšanas materiāli ir viltojumus, kas domāti lētticīgajiem civilistiem.

Vēl cita versija piedāvā ko konkrētāku – tā saista posmu Nr. 19 ar tajā pašā dienā apmēram tajā pašā apkaimē pazudušo brazīliešu kuģi *Ramona*. Pēc dokumentiem, *Ramona* no Zviedrijas uz Haiti veda dinamomašīnas, taču savvērestības teoriju cienītāji uzskata, ka patiesībā kravā bija ieroči, domāti Haiti nemierniekiem. Par slepeno kravu bijuši informēti arī amerikāņu militāristi, kuri nolēmuši *Ramona* nolaist dibenā un sūtījuši pret to kaujas uzdevumā posmu Nr. 19. Taču, tā kā *Ramonas* atrašanās vieta pārsniedza *Avenger* tipa lidmašīnas darbības rādiiusu, posmam Nr. 19 jau no paša sākuma tas bija paredzēts kā lidojums vienā virzienā. Vispirms lidotāji sabombardēja kuģi, pēc tam paši nolaidās jūrā un sakāpa uz piepūšamajiem plostiem, no kuriem viņus vēlāk savāca *Martin Mariner* bumbvedējs. Jā, tas pats, kurš atpakaļceļā eksplodēja... Radiosarunas un izmeklēšanas materiāli? Falsifikācija, protams! Tiesa, nav gan skaidrs, kāpēc amerikāņiem vajadzēja iet tik sarežģītu ceļu, lai nogremdētu vienu kuģi, jo vienkāršāk būtu pret to sūtīt tālāka darbības rādiiusa bumbvedējus (kaut vai to pašu *Martin Mariner*) vai kādu zemūdeni, taču šis arguments savvērestības teoriju radītājiem šķiet viski būtisks nesķiet...

Lai kas arī patiesībā būtu noticis ar posmu Nr. 19, šis atgadījums ir un paliek vieno no divainākajiem aviācijas vēsturē. Turklāt neizskatās, ka šī mikla jebkad varētu tikt galam atrisināta, vismaz pirms pašu lidmašīnu vaku atrašanās okeāna dzelmē tā vai citādi notiks. ●

Tie, kas mūs pavada

VELTĪJUMS BALTAJAM RUNCIM

Bija 1993. gada augusts, un vecais mākslinieks Lazda, kā ierasts, šīs pēdējās siltās vasaras dienas pavadīja savās lauku mājās. Gados stipri jaunākā sieva – darbos Rīgā, bērni aizņemti ar savām jauniešu padarišanām. Te, laukos, bija labi – neviens netraucēja gleznot lielo mākoņu un Vidzemes nolaideno pauguru ainavas.

Pēdējos gados Lazda neilgojās cilvēku sabiedrības pietika ar sievas un bērnu viltēm nedēļu nogalēs. Viņa vienīgā sabiedrība bija kollijmeitene Rika un baltais runcis Pūks. Ar tiem pietika pārpārēm – Rika un Pūks labprāt devās līdzī plēnēros un pacietīgi sēdēja līdzās, nogaidot, līdz Lazda būs izdarījis pēdējo – meistarīgo – otas vēzienu.

Izcilnieks Pūks

Taču nu jau vairākas dienas baltais runcis Pūks nebija gājis ārā. Tikai tik, cik līdz ēdiena trauciņam un smilšu kastītei, kas verandas stūrī. Visu dienu un arī nakti viņš pavadīja, saritinājies grāmatplauktā, kur viņam bija atbrīvota vietiņa. Nu bija skaidrs, ka vecais cīnītājs ir finiša taisnē – kā nekā jau piecpadsmitā vasara. Lazda pacietīgi pildīja ēdiena trauciņu un nekurnedams mainīja smiltiņas kaķa kastē – kaut zvērs bija nespetna rakstura, tomēr viņš runcim bija ļoti pieķēries. Lazda atminējās to seno vasaru, kad, izdabājot bērnu lūgumam, viņi ar sievu aizrunāja kaķēnu kādās kaimiņu mājās. Pūks no visa metiena bija ar visskaļāko balsi – sikais naudētājs uzreiz, nešauboties metās Lazdam pretim un devās rokās. Šitais arī jāņem, – Lazda autoritatīvi bija paziņojis. Ka-

kis auga veselīgs un līdz ar kaķi auga arī viņa huligāna slava. Ziemu Pūks pavadīja Lazdu ģimenes Rīgas mājokli, bet jau nākamajā vasarā no runcūka bēga visi pagasta suņi, pat mazīgais vilka un terjera jauktenis, par kuru stāstīja, ka tas itin bieži nesot no meža mātās stīmas un negriežot ceļu pat vilkam. Pūks nepazina bailu – tiklīdz naidnieks parādījās viņa teritorijā, Lazdu mājas pagalmā, kaķis ieņēma kaujas pozu un, draudīgi rūkdams, devās virsū pretiniekam. Ja kāds suns mēģināja mesties virsū, Pūks lēca sunim purnā un iekērās degunā ar visām četrām – neticami pārdrošs un bīstams manevrs. Otrreiz neviens suns vairs neriskēja tikties ar šo kaķi. Un neviens nebrīnījās, kad Pūks atnesa no meža nokostus zaķēnus un reiz pat lapsas mazuli. “Viņā iemājojis samurāja garš,” reiz puspajokam teica Lazda. “Viņam piemīt tāds īpašs kaujas spars un pārliecība un izšķīstam spēkam tur nav ne vismazākās nozīmes. Jā, viņš nevar būt parasts kaķis, paskat, kāds viņam skatiens,” pievienojās sieva. “man pat reizēm bail!” Taču pret savējiem runcis bija tīri milīgs, un Lazdu ģimene sprieda, ka kaķis pilnīgi noteikti mājū sargā daudz labāk nekā otrs ģimenes mājdzīvnieks – sune Rika. Jāteic, Rikas klātpienākšanu Pūks uztvēra traģiski – pēc tam, kad dzīvokli bija parādījis mazais pūkainais kucēns, kaķis vairākas dienas atteicās

no ēdiena un metās durvis, kas veda uz istabu, kur bija noslēpts mazulis. Taču pamazām kaķis šamierinājās un ar laiku pat zināmā mērā ņēma sunenīti savā aizsardzībā, ja nu cilvēkiem uznākusi vajadzība pēc šāda ne visai jēdzīga (pēc kaķa domām) radījuma.

Un tā pienāca rīts, kad Lazda atrada veco draugu bez dzīvības pazīmēm... Bija nedēļas

Pūks nepazina bailu – tiklīdz naidnieks parādījās viņa teritorijā, kaķis ieņēma kaujas pozu un, draudīgi rūkdams, metās virsū pretiniekam.

vidus. Ietinis nekustīgo ķermenīti sievas vecā lakatā, Lazda to pagaidām nolika pagrabā. Skaidrs, līdz sestdienai, kad atbrauks ģimene, gaidīt nevarēs, tāpēc jābērē vien pašam vienatnē. Lazda izpratoja, ka vispiemērotākā vieta kaķa atdusai būtu pagalma stūrī, kur baltais mežrožu krūms un jasmīns. Izracis bedrīti, Lazda brīdi prātoja, kā kaķi iesaiņot. Galu galā – kad jau, tad jau – viņš no dēļu ga-

liem sanagloja ko mazam zārcinam līdzīgu. Tas nekas, ka neviens neredz, draugs jāapbērē ar godu. Rīka vēroja Lazdas rosišanos un nemierīgi smilksēja. Suns sajuta...

Vecā Lazdas aiziešana

Pagāja vairāki gadi. Lazdu ģimene citu kaķi nemeklēja – bērni jau pieauguši, un pēc Pūka ikviens cits kaķis šķīstu necils. Turklāt ģimenes saietos arvien kāds neizbēgami atcerējās: jā, tas bija tad, kad Pūks... kad Pūks atnesa to zaķi no meža... kad Pūks bija pazudis trīs dienas un izrādījās, ka ir nokodis beigtu kaimiņu runci... Baltais kaķis it kā jo-projām bija šeit, starp viņiem.

Arī Lazda pats kļuva vecs un gurdens. Laiki mainījās, un viņš arvien vairāk šķīta nesam iederīgs jaunajā, straujajā pasaules kārtībā ar tās dzelzaino naudas pelnīšanas ritmu. Sieva rāvās nu jau divos darbos, bērni aizbrauca strādāt uz ārzemēm. Lazda sēdēja mājās viens ar nu jau gluži veco sunēni Rīku. Ne tās manas gleznas, ne es pats nevienam vairs neesam vajadzīgi... Lazda aizgāja viegli, miegā. Sieva pat nebija manījusi. Bija agrs pavasaris, Lieldienu laiks. Tās togad iekrita agri – aprīļa pašā sākumā. Atbrauca bērni un sarīkoja lielas bēres. Radi, draugi – cik daudz Lazdam tomēr izrādījās esam draugu –, kaimiņi un bijušie darba kolēģi

Arī kapu tantiņas, kuras viņa tika izvaicājusi, nezināja neviena balta kaķa. Jā, daži svītraini te siro, bet balts, milzīgs runcis ar dzeltenām acīm? Nē, tāds te nekad nav redzēts...

no laikiem, kad Lazda bija strādājis kādā žurnālā par makslinieku. Glabāšana notika dzimtas kapavietā Lielajos Meža kapos. Klusi šalca vējš, un cits pēc cita pavadītāji nolika ziedus un vainagus. Raudāja sieva un bērni – nu jau kopā ar saviem dzīvesbiedriem. Tā ka aizdegta sirds, un viņa lielais pavadītājs pulks beidzot devās uz kapavietu, kur bija nokots mirstētis. "Jā," teica sieva, "un kā viņam patika dzīvnieki – mana kaķa tikai viņu vienu klausīja. Kā viņš gan gleznot, tā kaķis gāja viņam pakal. Tas zināt, bija kas īpašs..." Jā, un tad mūsu kaķis – pievienojās bērni. Un tad šķīta, ka visi sanākuši pieminēt balto runci, ne Lazdu, jo gandrīz ikviens no klātesošajiem bija jau ko dzirdējis par apbrīnojamo kaķi.

Mistiskais kaķis uz kapa

Pagāja dažas dienas, un Lazdas kundze ar vienu no dēliem – pārējie jau bija aizlidojuši uz savām ārzemēm – devās apraudzīt vīra kapu. Lazdas kundze gribēja pati nokopt jau nolukušās puķes un novākt sveču izdeguļus, uz algotajiem kapu kopējiem viņa nepalāvās. Lēnā soli abi tuvojās pakalnam, ku-

ra nogāzē bija mākslinieka atdusas vieta. Šeit starp priedēm bija sastādīti daži jau pārauguši košumkrūmi un brikšņainas mežrozēs, kurās tā sauktās kapu tantiņas slēpa savus grābekļus un puķu burkas. "Bet tu paskat, tas tāds!" Lazdas kundze apstājās kā zemē iemeta. "Tur sez balts kaķis!"

Un patiesi – blakus svaigajam kapam sēdēja un ķepu mazgāja tieši tāds balts kaķis, kāds bija Pūks... Pat acis koši dzeltenas kā Pūkam. "Mamm, tas nevar būt Pūks, tas vienkārši nevar būt! Te ir putniņi un pelites, un kaķi te staiga, vecenes viņus droši vien arī piebaro," teica dēls. "Pūk?" klusi iesaucās Lazdas kundze. "Pūk!" Kaķis sakustējās, un brīdi šķīta, ka tas atsauksies un nāks klāt. Taču tad zvērs nesteidzīgi apgriezās un nozuda krūmājā...

Lazdas kundze tajā pavasarī un vasarā nāca kopt vīra kapu teju katru nedēļu. Lieki piebilst, ka otrreiz šo balto kaķi viņa vairs netika redzējusi. Arī kapu tantiņas, kuras viņa tika izvaicājusi, nezināja neviena balta kaķa. Jā, daži svītraini te siro, bet balts, milzīgs runcis ar dzeltenām acīm? Nē, tāds te nekad nav redzēts... Nē, kundze, jūs būsiet pārskatījusies. ●

Kalns, kur krusti dīgst

Krustu kalns Lietuvā, netālu no Šauļiem, tiek dēvēts par dvēseles svētnīcu, cerību un skumju kalnu. To nekādos laikos nav spējis iznīcināt ne uguns, ne buldozers – tūkstošiem krustu te izaug aizvien no jauna.

▼ *Coija Poznaka*

Krustu kalns parādās pēkšņi – izlien no lidznuma kā... grūti pat atrast piemērotu salīdzinājumu, jo tā nūdien ir vieta, kura nelīdzinās nekam iepriekš redzētajam. Pateikt, ka tur vienuviet salikti tūkstošiem un tūkstošiem krustu, nozīmē nepateikt neko. Lieli krusti, mazi krusti, milzīgi krusti, no koka un metāla, tradicionālie lietuviešu krusti: kokā griezti un ar jumtiņu, dārgi un pavisam lēti, rozukronī ievīti un no dzintara izgriezti, priesteru svētīti un turpat autostāvvietā no leišu tantīņas nopirkti. Daļa stingri stāv zemē iesprausti, bet visi pārējie ir nolikti, pieslieti, uzkarināti, pienagloti, atbalstīti, uzāķēti, uz-tupināti kārtu kārtām cits virs cita, radot blīvus krāvumus. Ja krusti būtu cilvēki, šai vietai noteikti būtu pamatīgas problēmas ar pārāpdzīvotību. Labi, ka caur krustu biežāk ved vairākas taciņas, citādi uz priekšu tikt nebūtu iespējams. Dažādi avoti min atšķirīgus ciparus, cik tad isti to krustu tur ir – sākot no 20 000 līdz pat vairāk nekā 100 000. Es gan gribētu zināt, kurš grāmatvedis tos tur varētu saskaitīt. Un tie vairojas.

Krustu kalnā esmu nonakusi dienā, kad no rīta ir lijš. Dūmaka jau gandrīz izkļidusi, bet lietus lāšu virtenes uz slapjajiem ticības simboliem līdzinās simtiem asaru, lai cik tas banāli arī izklausītos. Asaras – priekā un bēdā, redzamās vai tās, kas tek no sirds, – šajā vietā list bieži, jo Krustu kalns ir vieta, kur cilvēki atnes savu krustu vai krustiņu, lai ko lūgtu vai par kaut ko pateiktos. Oficiāli tā ir katoļu svētvieta un starptautisks svētceļnieku galamērķis, taču viņi nav vienīgie,

kas kaut ko meklē šajā kultūras, reliģijas un vēstures lieciniekā.

Baida pat ar cūku mēri

Lietuvas Meka – tā Krustu kalns nodēvēts tūristu obligātajā literatūrā *Lonely Planet*. Ir versija, ka agrāk tur atradusies sena zemgaļu koka pils ar apmetnes vietu, ko nodēvēja par *Krustu kalnu*. Kad un kāpēc tur pirmoreiz parādījušies krusti par to nav dokļu dalās. Sākums, iespējams, sakņojies lietuviešu tradīcija skaidrās vietās uzstādīt krustus par godu Pestītājam, kā tas notiek arī Latgalē. Ne velti Lietuvu mēdz dēvēt arī par krustu zemi. Vēl viena versija min Jaunavas Marijas ar Jēzu uz rokas parādīšanos – tieši viņa esot aicinājusi cilvēkus likt krustus. Taču par simbolisku vietu šis pakalns Jurgaiči ciemā, visticamāk, kļuvis 1831. gadā, laikā, kad Lietuva bija cariskās Krievijas impērijas daļa. Sākās nemieri, kurus nežēlīgi apspieda, bet vietējie, lai protestētu pret to, ka cara valdība vi-

niem nolēma veikt pārcelšanu. Dvēseļu kalnā, kas arī ar cūku mēri un apģērbu mīnās tuvību, kultūras mēģināja krustus vīt un pārcelt. Vēl vairāk to parādās pēc 1863. gada nemieriem, un tradīcija bija iesakņojusies.

Lieki teikt, ka arī padomju vara nebija sajūsmā par vietējo komunisma un socialisma cēlāju acimredzamo tieksmi ar kristietības simbolu Krustu kalnā aplicināt savu ticību. Daudzu gadu garumā to mēģināja iznīcināt. 1958. gadā Meškuiču kolhozs te sāka rakt granti, 1961. gadā kalnā jau darbojās buldozeri, koka krusti bija sabojāti, sadedzināti, metāla – nodoti metāllūžņos, akmens un betona – sadauzīti, aprakti vai noslīcināti Kulpes upītē ar attaisnojumu, ka tiem tā-

pat nav nekādas mākslinieciskās vērtības (patlaban tradicionālo lietuviešu krustu izgatavošana, kurā apvienojas amatniecība, arhitektūra un tēlniecība, dažkārt pat primitīva glezniecība, iekļauta UNESCO Cilvēces nemateriālo mantojuma šedevru sarakstā; kalnā bija un ir daudz šādu krustu). Vēlāk esot izsludinātas arī cūku mēra un trakumsērgas epidēmijas, aizliedzot iebraukt teritorijā, apkārtni sargājusi milicija. Astoņdesmito gadu beigās pat radusies ideja aizsprostot Kulpes upīti un appludināt kalnu. Taču naktis pēc katra grautiņa (tādi pamatīgi esot bijuši pavisam četri) kalnā atkal "izdīguši" jauni krusti. Krustu kalns arvien atdzīva. Sākoties neatkarības vēsmām, Krustu kalns kļuva

KRUSTS ir sena un vienkārša simboliska zīme ar teju vai universālu lietojumu, tomēr mūsdienās tas visplašāk pazīstams kā kristīgās ticības simbols. Krusts atgādina par Kristus nāvi pie krusta, lai glābtu cilvēci.

Oficiāli tā ir katoļu svētvieta un starptautisks svētceļnieku galamērķis, taču viņi nav vienīgie, kas kaut ko meklē šajā kultūras, reliģijas un vēstures lieciniekā.

ne tikai par svētceļnieku un tūristu galamērķi, bet arī par vienu no lietuviešu brīvības alku simboliem.

Kalns ir arī dedzis. Pēdējais lielais ugunsgrēks notika 2007. gada janvārī, taču jau vasarā izdegusi vieta bija "aizaudzēta" ar jauniem krustiem.

Ar pāvesta svētību

"Domāju, šī vieta īpašā veidā ir Lietuvas tautas kristīgās ticības, evaņģēliskās cerības atpazīstamības zīme. Ta ir vieta, uz kuru cilvēki dodas svētceļojumā. Tas ir veids, kā apliecināt savu kristīgo identitāti," uz jautājumu, ko katoļiem un citiem ticīgajiem īsti nozīmē Krustu kalns, man atbild katoļu priesteris Andris

Kravalis. Šajā kontekstā lielākais notikums kalna vēsturē ir Romas katoļu pāvesta Jāņa Pāvila II apmeklējums 1993. gadā. Par šo kalnu viņš ir izteicies kā par "īpašu pasaules vietu, kurā sakopojas visas pašreizējā gadsimta mokas un sāpes, kurā spīd augšamcelšanās cerība". Pāvests arī lūdza, lai tur tiktu uzstādīta augšamcēlušā Kristus figūra, ko izgatavoja vietējais lietuviešu meistars. Pēc pāvesta pamudinājuma, sadarbojoties ar citu un lietuviešu arhitektiem, tika uzbūvēts franciskāņu klosteris, kam uzticēta svētceļnieku garīgā aprūpe un nemitīga lūgšanās par cilvēku likteņiem, kas saistīti ar atnestajiem krustiem. Turklāt mūki ir pieejami ne tikai saviem ticības brāļiem, viņi vada arī ekskursijas klosterī, pa kura logiem Krustu

Kāpēc tieši krustu izmanto kā lūguma vai pateicības simbolu?

Krusta koks man ir mūžīgās glābšanas koks. Tas baro mani, tas ir mans mīļais. Ar krusta koka saknēm es iesakņojos un ar tā zariem stepjos augstumā. Tā rasa mani attīra, un tā gars kā maigs vējš atnes barību manai augsnei. Viņa ēnā esmu uzcēlis savu telti un, bēgot no karstuma svelmes, tur rodu veldzējošu patvērumu. Ar šī koka ziediem es ziedu, un tā augļi ir mans lielākais gardums. Kad es drebu Dieva priekšā, šis koks mani aizsargā; kad svārstos, tas ir mans atbalsts; viņš ir manu cīņu cena un balva par uzvarām. Viņš ir mans šaurais ceļš, stāvā taka, Jēkaba kāpnes, eņģeļu iemītas, un to

virsoņē – pats Dievs. Šis koks ar debess dimensijām ir pacēlies no zemes līdz pat debesīm, nemirstīgs augs, kas nostiprināts debesu un zemes centrā. Ikvienas lietas, Visuma un apdzīvotās pasaules atbalsts, viņš apņēm kosmosu un vieno dažādos cilvēkus; bet viņu pašu satur neredzamās gara saites, lai, reiz piesaistīts pie dievišķā, tas nekad no tā netiktu atdalīts. Ar savu galotni sniegdamies debesis, ar kājām nostiprinot zemi un ar rokām no visām pusēm apņemot bezgalīgos atmosfēras plašumus, krusta koks pilnībā ir visā un visur.

(Anonīms IV gs. sprediķis)

DARĪT LABUS DARBUS AICINA

Imt

TV3, DIENA UN DRAUGIEM.LV
JAU DESMITO GADU STĀSTA
PAR CILVĒKIEM,
KAS DALĀS MĪLESTĪBĀ,
VAIRO CILVĒCĪBU,
IEDVESMO, IET UN DARA

LATVIJAS LEPNUMS 2013!

STĀSTUS LASIET KATRU NEDĒĻU
LAIKKRAKSTA DIENA. WWW.DIENA.LV,
[WWW.DRAUGIEM.LV/LATVIJAS LEPNUMS](http://WWW.DRAUGIEM.LV/LATVIJAS_LEPNUMS)

ATBALSTA

GJENSIDIGE

DIENAS ŽURNĀLI

kalns ir labi redzams. Vīriešiem ir iespēja kādu laiku palikt klosterī, lai lūgtos kopā ar mūkiem.

Lūdzu un paldies

"Mīļais Dievs, lūdzu, izdari tā, lai Haralds atmet dzeršanu," es izlasu teikumu angļu valodā uz kādas lapaņas, kas piestiprināta krustam. Nav tāda saraksta, kas noteiktu, ko te drikst lūgt un kāda iemesla dēļ atstāt krustiņu. Tas var būt gan lūgums pēc labvēlības, gan mierinājums bēdās, gan pateicība par kaut ko jau notikušu. Nav arī speciālas lūgšanas, ko tur skaitīt. "Skaistākā un Dievam tikamākā lūgšana ir mūsu tīrā sirds, mūsu gribas un prāta uzticēšana Dievam. Lūgšana, ko ir mācījis pats Jēzus Kristus, vērsoties pie sava Tēva debesis un sakot: Mūsu Tēvs..." oficiālo viedokli skaidro Andris Kravalis. Tiesa, esmu dzirdējusi, ka dažiem cilvēkiem pastaiga starp krustiņiem un tiem līdzī nākošajiem stāstiem izraisa nega-

tīvas emocijas, jo teorētiski tur ir arī daudz sāpju. Taču man kā cilvēkam ar šajā ziņā biezu ādu pakrūtē nekas nespieda, vēderā negrieza un galva nesāka sāpēt. Šajā ziņā piekritu dziedniekam Rolandam Tiltiņam, kurš, runājot par vietu enerģiju, izteicās, ka reizēm mēs par daudz sadomājamies: "Iznāk cilvēks pēc vizītes pie manis pa durvīm, aizķeras aiz sliedītiņa un pakļūp. Un padomā – o, paskaties, kāds spēks tam Tiltiņam! Ja viņš tādā pašā situācijā nāks ārā no Žorža Sīksnas koncerta, viņš teiks: re, kā paslidēju!" Savukārt priesteris Andris Kravalis uzskata, ka visās ar lūgšanu saistītās vietās valda īpaša garīga gaisotne un spēks. Taču pat tad, ja jūsu prāts nenesas uz lūgšanām vai arī sarunas ar Galveno Bosu labprātāk risināt mežā vai pie jūras, neparastā un, kas būtiski, klusā vieta (ja, protams, kopā ar jums kalnā nav iegāzies vesels tūristu autobuss) pati par sevi vilina padomāt par to, kam ikdienā parasti neatliek laika. ●

Horoskopu cienītāji parasti grib izlasīt, kā veiksies mīlestībā un darbā, vai pietiks naudas un mājās viss būs kārtībā, – tā apgalvo neviens vien pētījums. Mēs nolēmām šim četrām jomām piešķirt katrai savu simbolu un vizuāli parādīt, kurā jomā šajā periodā sekmēsies visvairāk. **SKAITIET SIMBOLUS! JO TO VAIRĀK, JO LIELĀKAS IZREDZES.**

UGUNS

AUNS

21. marts – 20. aprīlis

Uzturiet kopīgas intereses ar mīloto cilvēku. Kopdzīves uzsākšanu atlieciet uz mierīgāku laiku. Naudas jautājumi mainīgi, leguvumiem var sekot ienākumu samazināšanās. Mierīgā garā ieviesiet darbā inovācijas. Kāds padarīs darbs ļaus izcelties pārējo vidū. Apdomīgi kārtojiet teritoriālos jautājumus. Ar pacietību un mieru kļiedējiet spriedzi mājās.

LABĀS DIENAS

31.X	Zajā gaisma visam jaunajam.
4.XI	Celiet saulītē mīloto cilvēku!

LAUVA

24. jūlijs – 23. augusts

Patikama sastapšanās uzjundīs senas atmiņas. Noskaidrojiet pārpratumus bez karstiem emociju uzplūdiem. Vēloties vairāk nopelnīt, patērēsiet daudz speka un laika. Nav ieteicams doties uz ārzemēm peļņas nolūkā. Iespējami pārpratumu liekvārdības dēļ. Tuvinieku teiktajā būs daļa taisnības. Atvasēm būs nepieņemama lieka runāšana un pamācības.

LABĀS DIENAS

2.IX	Pāris stundu veikalu ķemmēšanai? Kāpēc ne!
4.XI	Pēkšņi pamanīsiet, cik ļoti izaudzis jūsu bērns!

STRĒLNIEKS

23. novembris – 21. decembris

Uzturiet saistības ar tuvu cilvēku. Sākot jaunus attiecības nosaukt par mīlestības saistības. Mainīgi finansāli stāvokļi. Neapņemieties mazvērtīgām lietām un pakļauties kāda cita cāms individuāli veicam. Darbā pieņemiet par paveikto mājās. Kopā ar atvasēm apdomājiet vecākus.

LABĀS DIENAS

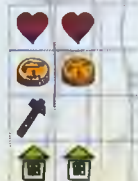
30.X	Pirmā darba diena ar smaidu sejā!
8.XI	Sitiet sauļā, noslēdzot finanšu darījumu!

ZEME

VĒRSIS

21. aprīlis – 20. maijs

Bus grūti noslept jauno aizraušanos ziņkārīgo acīm. Var dzimt spontāna ideja ceļojumam divatā. Sarunas ar priekšnieku par algas paaugstināšanu atlieciet uz vēlāku laiku. Darbā pagaidām pacientieties neko nemānīt. Neskaidrus jautājumus risiniet klatienē vai rakstiski. Tuvinieki vēlēšies redzēt jūs optimistiski noskanotu.

LABĀS DIENAS

2.XI	Sirsnīgs vakars sveču gaismā.
8.XI	Apburiet un valdziniet!

JAUNAVA

24. augusts – 23. septembris

Jutīsieties mīlēti un novērtēti. Nekaisiet naudu veļa! Izdevīgais piedāvājums var būt mānīgs. Pagaidām palieciet vecajā darbavietā. Izmantojiet iespēju turpināt studijas vai īstermiņa apmācības. Kritiskās piezīmes ģimenē var tikt pārprastas. Labāk paklusējiet. Bērnu vajadzības var patukšot ģimenes uzkrājumus.

LABĀS DIENAS

31.X	Kopā ar atvasi aizejiet uz kino!
9.XI	Meiteņu burziņš jaukā mājā.

MEŽĀZIS

22. decembris – 20. janvāris

Saņemsiet gaidīto pateicību par pacietību mīlestībā. Lidz cilvēkiem slēptās attiecības būs īpaši sirsnīgas. Nelielas neskaidribas naudas jautājumos. Pārvaldot sabiedrības līdzekļus, sniedziet visus pieprasītos paskaidrojumus. Neļaujiet mājās apstākļiem ietekmēt attiecības darbā. Kāds tuvinieks var rīkoties pretēji ģimenes locekļu gribai.

LABĀS DIENAS

31.X	Stingrs lēmums regulāri apmeklēt sporta zāli.
8.XI	Pāris neaizmirstamu dienu viesu namā.

Mīlestība

Nauda

Karjera

Māju sajūta

GAISS

DVĪNI

21. maijs – 21. jūnijs

Romantiskas attiecības var pāraugt nopietnās jūtās. Pacientieties sabalansēt izdevumus ar ienākumiem. Varat neņemt vērā radnieka ieteikumus biznesa darījumā. Svarīgu pirkumu veikšiet vēlāk, nekā bija cerēts. Var nākties glābt kritisku situāciju darbā. Jauno posteni ieteicams ieņemt bez steigas. Mājās lietišķa un darbīga gaisotne. Varat veikt nelielu remontu.

LABĀS DIENAS

31.X	Garstāvokli uzlabos pārmaiņas interjerā.
11.XI	Veiksmīgs jaunu darbu sākums.

SVARI

24. septembris – 23. oktobris

Nesteidziniet mīloto, bruņojieties ar pacietību. Var būt jāveic lielāks maksājums. Izmantojiet iespēju nostiprināt savu autoritāti. Tiks cienītas jūsu prasmes un novērtēts godaprāts. Vēlēsieties gūt lielāku neatkarību. Netiecieties pēc pārmaiņām mājās par katru ceptu. Aiciniet ciemos mīļos cilvēkus. Klausieties mūziku.

LABĀS DIENAS

31.X	Ļaujieties iepazīšanās vilinājumam!
4.XI	Ko ieliksiet makā, tas tur ilgi paliks.

ŪDENS

21. janvāris – 18. februāris

Uzplauks uzticīga draudzība. Attiecības būs vairāk lietišķuma nekā kaisles. Tērējiet naudu atpūtas pasākumiem un veselības uzlabošanai. Piesardzīgi vērtējiet jauna amata piedāvājumu. Nevēlēsieties tam ziedot pārāk daudz enerģijas. Atrodiet laiku meditācijai. Der padomāt par kādu piemērotu vingrojumu kompleksu vai jogas nodarbībām.

LABĀS DIENAS

31.X	Galvenais ir pareiza virziena izvēle.
8.XI	Kādreiz zvaigznes nav jāmeklē debesīs, tās ir līdzās.

ŪDENS

VĒZIS

22. jūnijs – 23. jūlijs

Pēkšņi jaunā gaismā varat ieraudzīt darba kolēģi. Tas liks sirdij sisties straujāk. Vēlme valdīt pār cilvēkiem var radīt šķelšanos kolektīvā. Neuzņemties darbu, kur jāparkāpj jūsu principi. Esiet devīgi bez izšķērdības. Pagaidām neuzsāciet neko gluži jaunu. Atrodiet laiku vaļaspriekam. Norobežojiet mājas dzīvi no darba jautājumiem. Mīļi uzņemiet negaidītu ciemiņu.

LABĀS DIENAS

2.XI	Labs noskaņojums pēc teātra vai koncerta.
9.XI	Mammas ceptā ābolkūka, kā vienmēr, garšīga.

SKORPIONS

24. oktobris – 22. novembris

Mīlestībā dzīvojiet viens otram. Būsit gatavi tuvā cilvēka labā kalnus gāzt. Neļaujiet attiecībās izpausties materiālai atkarībai. Ar finansēm rīkojoties saprātīgi, pietiks visam. Var nākties aizvērt kādu amatpersonu. Pielieciet pūles diplomai vai sertifikata iegūšanai. Nav ieteicams kardināli kaut ko mainīt savā dzīvē. Ģimene galvenais pacietīgi uzklausi tuviniekus.

LABĀS DIENAS

31.X	Intereses mudināti, varat iegriezties vietā, kur nekad nav būts.
4.XI	Spožu ideju birums!

ZIVIS

19. februāris – 20. marts

Mīlestība uz kādu laiku paliks otrajā plānā. Attiecībās centieties saglabāt patstāvību un neatkarību. Ar naudas jautājumiem pagaidām nenodarbojieties. Izvairieties no jebkādiem biznesa darījumiem. Tērēt vēlams tikai ceļojumam. Var tikt piedāvāts augstāks amats. Atrodiet izklaidi, kas apmierina garīgās vajadzības. Atvases gādās par prīku mājās.

LABĀS DIENAS

30.X	Rudenīgu ziedu pušķis uz rakstāmgalda!
8.XI	Uz pleca nosēžas klusa laimes sajūta.